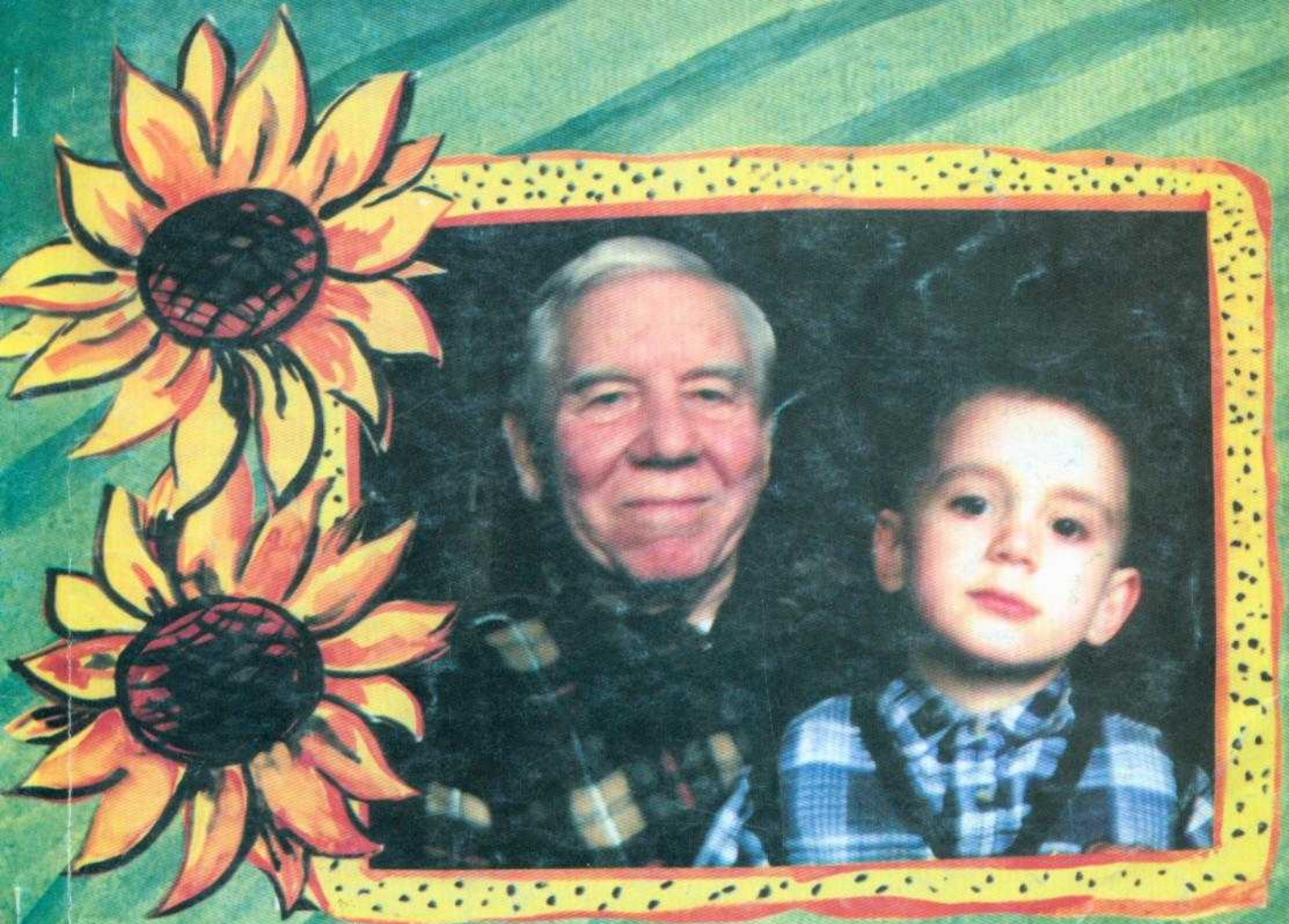

Nicolay Baboglu

BUCAAN TARAFINDA

3 11
Nikolay Baboglu

BUCAAN

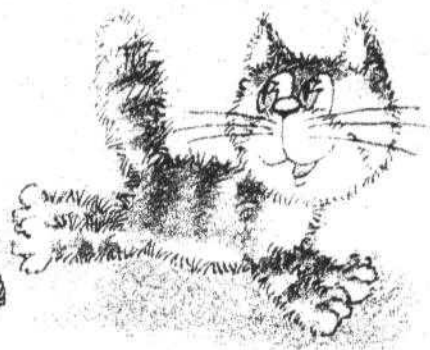
TARAFINDA

* * *

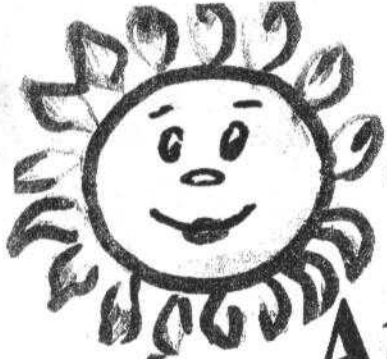
G A N I

2908 К.О
Чалдыр-Дугская ЦСД

Chişinău 2006

Artık başlêêrîz okumaa...

PAALI UŞAKLARIMIZ

(Avtordan)

Bân taa o günnerdân, açan kalemi aldım elimâ da başladım literatūra yaratmaa. düşündüüdüm ilkin uşaklara yazmaa. Sanırdım, ki yazıcıların da ilk yazısı ilkin uşaklara olsun. Ölä nasıl ilk dünnääya gëlän cannarlan başlêêrlar lafetmää, da ilk ana lafları cekederlär uşaklara dünnääyi açmaa deyini... Ama yazılan yaratmalar başlêêrlar biraz taa geç. Bu üzerä yazıcılar da ilk yaratmasını uşaklara baaşlêr, onnar için yazêr, lafeder, gülüp, oynêr onnarlan. Benim da ilk literatūra yaratmalarım ölä çeketti: bilmeiyecelär, masallar, maanilär...

Ama nesi var, benim literatūra yazılarım çeketilär, sevgili küçüklär, biraz geç. Şindän sora kendim yaşlıym.

Basmak işleri da sora oldular, te neçin sizinnän, paalı genç okuyucularım, buluşêrim, açan seksän yaşına yaklaştım.

Afedin paalılar, eer varsa kusurlarım. Hem kalibiniz gelsin, ki kimär kerä dädular da uşak halına düşerlär. Çünkü GANI - o biraz benim kendi küçüklüüm, biraz da sizin kendi küçüklüünüz...

Afediniz, okuyuşucular. Sizi bân candan severim. N. Baboglu

VELİ hem KOLİ

Ganinin mamusu artık bir afta evdä yökü. Bobası söledi, ani onun kafası acırmış da gitti bolnițaya yılaçlanmaa. Gani yoktur ayırıldı anasından bölä çok vakıt da şindi artık pek canı sıkılırdı mamucuu için, kendinä er bulamazdı.

Bir sabaa kalktı uykusundan da bobasınnan ikisi oturdular sofraya ekmek imää, çocuum gözlerindän yaşlar kendileri başladılar akmaa. Bobası denedi Ganinin kahırını da sordu:

- Sän, çocuum, neçin aalêersın?

- Özledim mamuyu, - dedi Gani artık islä sıçannarı sulayarak.

- Uslan, çocuum, sabaaya seninnän ikimiz gidecez bolnițaya mamunu evä almaa.

Ganinin üzü-gözü güldü sevinmeliktän. Ama taa pek çok sevindi o, açan bakası söledi, ani mamusuna bolnițadan vereceklär Ganiyä deyni bir küçük kardaşçık hem da bir kizkardaşçık. Gani şen baktı bakasına, sildi yaş yanaklarını da biraz sustuktan sora sordu:

- Nasıl adlarını koyacez?

- Kızçaazın VELİ, çocucaan da Koli.

Gani beendi adları, ama ölä bir nedän sora sordu:

- Ee, baka, neçin Peticiin mamusuna vermişlär sadece bir kardaşçık,

ama bizä iki?

- Neçin ki sän bizdä biriciksin, ama Peticiin var bir da kakusu.

- Aha, - dedi Gani, - çünkü annadı, ama kendisi hiç annayamazdı, neçin kimisinä verelär sadece birär kardaş ya kızkardaş, ama kimisinä ikişär birdän.

Sabaası Gani bobasınnan gittilär bolniçaya, verdilär mamusuna bir

top çiçek da getirdilär evä Veliylen Koliyi .

- Benim mamum hepsindän islä; düşündü Gani, onuştan bizä verdilär Veliylen Koliyi ikisini birdän.

KODUK

Gani şansora artık büyük çocuktı, edinci yaşa bastıydı, ama büüdükçä taa pek sorucu olurdu. Kimseycii raata brakmazdı, hep sorardı, sorardı. Olur-olmaz işleri da o istardı bilsin. Siz, uşaklar, benim küçük okuycularım, artık bilersiniz, ani Ganinin evdä malisinä dârdilär Sofi babu, mamusuna - Mercanka bulü, bobası da çoban Yorcuydu. Ona ölä dârdilär, neçin ki çobancılık edardı koyunnarda. Hem da içerdä taa vardı kardaşçı Koli hem ikiz kızkardaşçı Veli. Çoban Yorcı sevardı çok Ganiyi da hiç bir kerä onu azarlamazdı, nekadar da çok işlär sorsa.

Te büün da çıktı bobasına karşı. O gelirdi tırladan eşektä atlı, ama eşään da ardına gelirdi bir küçük eşecik. Ganinin üzü-gözü güldü. Taa bobası eşektän inmedään, şaplattı ellerini da sevinmeli sordu:

- Baka, neredän aldın bu küçük eşecii? Ya ne gözäl!

- Almadım, çocuum, - dedi bobası, - te bu bizim eşek tırlada kodukladı.

- Neçin kodukladı?

- Neçin, neçin. İstedi olsun onun da bir küçük eşecii.

- Bu eşecik bizim eşemizin küçük uşacı mı?

- Ölä e zer.

- E, baka, neçin bizim kedı da koduklamêêr?

- Kedilär, köpeklär, çocuum, koduklamêêrlar, ama enikleerlär.

- Necin?

- Neçin ki, kedilerin, köpeklerin, canavarların küçüklerine enik

denifer. Onnar enikleerlär, ama eşeklerin küçüklerinä koduk deniler, onuştan eşeklär koduklêêr.

- Ama koyunnar?

- E koyunnarın küçüklerinä nicä deeriz? Ya sölä?

- Kuzu.

- Elbetki, kuzu. Sayılêr, koyunnar kuzulêêrlar. E ineklär? - sordu bobası. – Sölä kendin, bakalım.

- İneklär... - düşündü Gani da birdän aklına geldi, - bızaalêêrlar, ineklär bızaalêêrlar.

- Te ölä, dooru. Beygin açan olêr küçük kulicii, deerlär kulunnadı, keçinin olêr olacı - olakladı...

- Aha, te şindi annadım, - dedi Gani.

Yorcu indirdi eşektän peynirlän çendileyi, sora aldı eşään sırtından semeri da baaladı onu ahıra. Koduk kaldı anasının bir yanına da başladı ondan emmää sütçääz, ama Gani bakasının girdilär içeri taazä peynir imää.

ATLI

Açan geçti birkaç vakit, Ganilerin koduu biraz büüdü, başladı şen-şen koşturmaa, sabaalen bakası pinip eşää gidärdi tırlaya koyunnara, koduk da koşturarak gidärdi anasının ardından. Gani pek istäärdi, ki eşecik kalsın evdä da biraz oynasın onunnan.

Bir pazar günü bakası gitmediydi tırlaya. Ganiylen ikisi verdilər eşeklerä sucaaz, sora alafladılar onnarı.

-Baka, - sordu Gani, - neçin bu koduk imeer saman?

-O taa küçük, ona sütçääz anasından taa pek yarêr.

-O hep anasından emeer, - dedi Gani güleräk.

- Te o taa küçük emecen, ama pek kaavidir.

-Kaavi mi? - sordu Gani.

-Kaavidir, zer, te pindireyim seni arkasına, taşır, vallaa taşır!

-Ha-ha-ha-a-a, - güldü çocuk da o saat dedi, - hadi pindir. Nasıl onun akli vermediydi taa çoktan istesin eşecää pinmää?!

Büük eşää o çok sıra vardır pindii bakasının yanına semerä, ama küçük eşecää kendisi pinsin yalnız - bu çok meraklıydı. Yorcu başladı suvazlamaa koducaa: "Moçu, Moçu"... koduk pek yavaştı, suvazladıkça uzadırdı ensesini, sallardı kulaklarını.

-Gel burayı, - dedi bakası da kaldırıp onu iki elinnän koydu eşeciin belinä.

Koduk çevirdi kafasını geeri, sansın baktı kim vardı onun sırtında. Gani tutundu bir elinnän bobasından, öbürünnän da koduktan hem da gülärdi seslän. Ona birazçık fasil, birazçık da korku gelirdi kodukta atlı durmaa. Ama Yorcu gördüü gibi, ki koduk esirmeer, ki çocu u islä kabuletti arkasına, braktı Ganiyi kendi dursun atlı, aldı koduu

kulaandan da dedi:

-Haydi, Moçu, gezdir benim çocuumu, ileri dooru dost olasınız...

Koduk sesledi Yorcuyu da gidärdi adamın ardına, gezdirirdi Ganiyi. Ölä onnar iki kerä döndülär surlık aulunda.

-Oldu, gezindin mi? - sordu bobası ooluna.

-Gezindim! - dedi sevinmeliklen Gani.

-Hadi, şindi in kendin! - dedi çoban Yorcu. Gani usulluunnan sıyırıldı, indi eşektän.

-Baka, - sordu Gani, - sän ona neçin "Moçu" dedin?

-Ölä eşeklerä deerlär.

-Hadi, ozaman adını koyalım "Moçu"!

-Olur koyalım Moçu, pek yakışacak. - kayıl oldu bobası.

-Moçu, Moçu, Moçu, - sesedirdi Gani küçük koducaa, ama o taa adını bilmäzdi, kaçıp bir tarafa başlaardı koşturmaa...

Gani içeri geldiynen annattı mamusuna hem malisinä, ani o bakasınnan ikisi koduun adını Moçu koydular.

Taa birkaç vakıttan sora Gani islä dostlaştıydı Moçuylan. O adını artık tanırdı, Gani da kendisi üürenmişti kodukta atlı gezmää.

ORLIOGLULARIN ÇÖŞMESİ

Geldiydi ilkyaz, Gani pek sevãrdi bu zamanı, onu artık kolverirdilãr kaçınsın, oynasın dışarda nekadar istãrsa kendibaşına. Kışınsa hava lüzgerli, günnãr kısa, dışarda çok oyalanmaa brakmazdılar. Ama şimdi sıcaktı, kuşçaazlar çalardılar. Koyunnar, kuzular kıra eşil çimenã çıktıydılar... Bir gün, açan hava pek islãã olmuştu, malisi dedi Ganiyã getirsin onun bastonunu. Gani annadı, ki malisi nereyã se gideceydi, bastonsuz ona uzak erã gitmãk zordu - yoktu neyã dayansın.

- Male, ne yapacan bastonu? - sordu Gani.

- Gidecez çöřmeyã, çocuum.

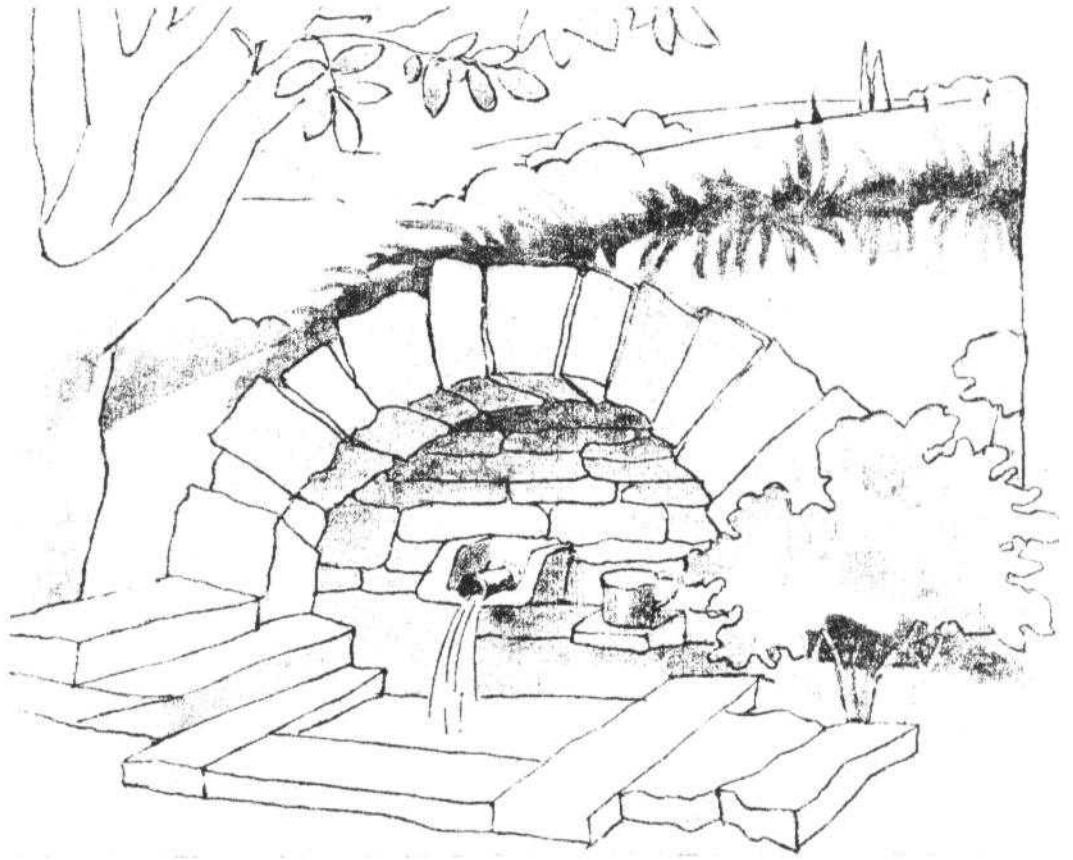
Çöřmeyã Gani taa yoktur gittii.

- Te islãã, çöşmei da görecãm, - düşündü Gani. Malisi verdi ona bir toprak çölmek.

- Sãn bunu taşıycan, - dedi. Kendisi da çıkardı birkaç laalã hem zambak çiçeklerini köklãn, aldı onnarı topracınnan sepetçiinã da yollandılar. Etiřtilãr çöřmeyã. O Ganilerin evindãn çok iraktı, küüyün kenarında taman iki yol çatırındaydı, gözãl kırnak tertipliydi. Demirdãn kurnası yalabırdı, önündã duvar suvalıydı şementlen hem orada vardı bir da ercãz nicã dolapçık. Yakıncacık büüyãrdi bir gür dallı ceviz aacı, onun da gölgesindã vardı bir skemne gibi tafta koyulu. Gani annadı, ani orayı oturmaa lãázım da ilkin erleşti skemnecãã, sora yanına malisi oturdu, dinnenirdilãr...

Ama Gani, nasıl da bilersiniz, pek sevãrdi çok iřlãr sormaa, da artık başladıydı:

- Mali, biz neçin burayı geldik? Çöşmeyi mi görmãã?

-Çöşmeyi görecez hem dikecez te bu çiçekleri çöşmä yanına.

-Neçin dikecez?

-Büüsünnär da açsınnar deyni. Açan insannar geleceklär su içmää, çiçeklerä da sevinsinnär.

Onnar diktilär çöşmenin bir yanına zambakları, öbür yanına da laaleleri. Gani çölmeklen taşırdı su da sulardı taazä dikilmiş çiçekleri, iş yapardılar hem Gani hep sorardı:

-Male, te bu ceviz aacını kim dikmiş burada?

-Onu, çocuum, raametli dädun taa saalında dikti, açan çöşmeyi başardılar düzmää, bu bir hayır dädun yaptı, ama o bizim da sayılêr hayırımız, onuştan te biz da çalışêrız burada gözäl hem tertipli olsun. Bizä deerlär Orlioglular bu çöşmeya da deerlär Orliogluların çöşmesi.

-Male, e neçin dādumuz düzmüş bizim çöşmeyi bölä uzakta,
neçin yapmamış onu bizim aulda?

-Bizim evin yanında var pınar, burada sa yok. Ama bu erdän
çokyorgun yolcular geçerlär, bu iş için dādun düşünmüş olsun o
insannara serin sucaaz içmää..

İşi başardıynan içtilär çöşmedän tatlı serin sucaaz da artık
gidärdilär evä. Yolda Gani taa bişey sordu:

-Male, - dedi o ansızdan, - biz çölmecii unuttuk çöşmedä
dolapçıkta, dönüp kaçarak alayım onu?

Unutmadık, çocuum, - dedi Sofi babu, - biz onu braktık yolculara
olsun neylän sucaaz içmää deyni...

ÇÖREK PİTA

Ganinin mamusu darttı beyaz modasını da başladı ekmää yuurmaa, ama Gani bir tarafta kediyân oynardı. Kara kutuban bezbelli çoktan bıkmıştı Ganiyâ da mırıldayarak fırladı çocuun kucaandan, gitti kapuya da başladı onu tirmalamaa...

- Kolver kediyi dışarı, - dedi mamusu, - hem kendin da biraz çık dışarda oyna, etecek oldu başımı aarttın o senin soruşlarınnan.

- Mamo, mamucuk, - pek yalpak lafetti Gani, - ban ölä isteerim taazâ papucuk!

- İsteersin, ama biraz bekleyecân. Te yuurêrim, sora lââzım kabarsın, sora fırında pişsin, piştiktân sora da biraz tarlasına gitsin da ondan sora taazâ papucuk iyecân.

Gani hiç diildi kayıl bölâ çok beklesin. Biraz sustu, düşündü... eski soruşçu tabeetçii onu raata brakmazdı.

-Mamo, mamo, - sordu o, - e ekmää ne kabardêr?

-Kendisi kabarêr, - dedi mamusu.

-Kendisi mi?

- Kendisi, kendisi, - dargındı mamusu terli annısını sileräk da genâ toparladı teknedâ amuru yumuruklamaa. Gani annadı, ani mamusunun kefi yoktu onu pek nazlandırmaa da çıktı aula. Orada Sofi babu, malisi fırını yakardı, bu fırıncıkta onnar yazın ekmek pişirirdilär.

- Male, male, bân pek isteerim sıcak papucuk imää! - dedi Gani, kedi gibi sürüneräk malisinin peşinâ.

- Acıktı olmalı malisinin piliççii, - dedi Sofi babu da suvazladı uşaan kara saçlarını. - Al dolaptan bir parça eski ekmektân, var sansın

orada.

- Bän taazä isteerim, malicik!

- Of, malinin dar cannicı, ne yapalım seninnän?

Sadece malisindä Gani bulurdu erzaman taa çok yakınnık, sadece o çalışırdı uşaa hiç küstürmesin. Te şindi da Gani duydu, ani istedi olacak, babunun kefi iidi, vardı kiminnän lafetmää.

-Pek mi canın istedi, çocucaam, - sordu taa bir kerä Sofi babu.

-Pe-e-ek, malicik!

- İslää, ozaman yapayım sana bir çörek pita.

Malisi gitti içeri, aldı bir parça kabardılmadık hamurdan, yasılttı onu da attı fırının aazında erä. Diptä yanardı odunnar, ama aazda pişardı pita. Gani pek sevindi, kanatlı kuş olmuştu, sarıldı malisinä da öptü buruşuk yanaklarını, sora başladı sormaa:

-Male, e neçin bu pita çörek?

-Neçin ki o kabardılmadık hamurdan.

- Ama hamuru ne kabardêr?

- Hamuru kabardêr maya, ani var pitacıklarda.

- E neçin mamu dedi, ani hamur kendisi kabarırmış?

- Neçin ki olmalı bıktıydı senin soruşçuklarına.

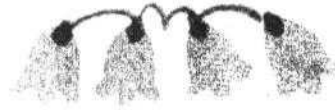
- Ama maya da naşeycik o?

- O ölä bir iş, ani karıştıynan hamurlan, kabardêr onu. Açan bük olacan, taa ii annayacan.

Kim bilsin taa kaç şeylêr soraceydı Gani, ama pita fırının aazında olduydu pak al yanaklı. Sofi babu çevirdi onu maşaylan öbür yanını ateşä karşı da taa bir-iki minuttan sora çekti beeri. Pişmişti, gözäl kokardı. Şindi babu sardı pitayı ekmek bezinnän da dedi:

- Ko biraşçık tarlasına gitsin...

Sora, tarlasından "geldiynän", sayılêr birazçık suuduynan malisi kopardı Ganiyâ bir parça da verdi ona tüteräk isin.

KOLADA

Gani hep sorardı mamusuna, neçin ölä oya Kolada yortuları geliyerlar.

- Kolada yıraktan gelêêr, çocuum, - dedi mamusu, - lääzım geçsin dokuz derä dokuz da daa. Ama derelerdä köprü yok da Kolada olur düşsün suya, buulsun. O bekleer : hepsi derelär islä donsunnar da buzun üstündän geçip gelecek.

- Ama neçin oruç tutulêêr?

-Neçin ki insanın içi lääzım biraz paklansın yaalı mancalardan. Ko insannar biraz kartofıcık, fasülecik, çukundur, suvan isinnär da sora, oruç açıldıynan, öbür mancalar da insana taa datlı görüneceklär.

-Ama oruçlar, çocuum, - karıştı lafa Ganinin Sofi malisi da, - diyil sadece imäk için. Oruçlarda lääzım insannar taa pek düşünüp günahlı işlerdän vazgeçsinnär, Allaha düşünsünnär, çalışsinnar zararlardan korunmaa. Oruçlarda insannar taa sık kliseyâ gidip duva ederlar, ki dünyada uslu olsun, bereket hem saalık olsun. Herkezi lääzım düşünsün diyil sade kendinä, ama düşünsün yoksullara hem sakatlara da bişeylen yardım etmäâ...

- Male, - dedi Gani, - pazara beni da kliseyâ al!

- İslä, çocuum, alacam.

Ertesi günü hava oldu suuk, yaardı çok kaar, Gani çıktı sokaa kızak kaymaa. O annadırdı kafadarlarına, ani te artık derelär dondular, Kolada tez gelecek, lääzım, hazırlamaa kamçıları, fişkannan "Hêy-hêy" hem "Survaki" gezmeyâ deyni. Ama büük batûlar delikannılar gezeceklär "Kolada". Ne gözâldir bu kış yortuları!

KIZAK KAYMAKTA

Gani sevãrdi kış günnerini, ama neçin sä Koladadan sora olurdu suuklar, ama kaar yaayırđı pek az. Sade fevral ayın bitkisindä düştü derin kaarlar. Evlerin üstlerindä çok vakıda erleşmişti biyaz kaardan yorgannar. Kimi güneşli günnerdä Gani çikaardı sokaa kendi kızacınnan. Komşu uşaklarda kızacık yoktu da hepsi toplaşırdılar Ganinin yanına. Onnar oturdup Ganiyi kızacaa çekärdilär yol üstündä, sora sıracıklan başkalarını da çekärdilär Ganinin kızacında.

Ne isläydi dışarda, ama Gani istäärdi bayırdan kaysın, nasıl o gördüydü "Kırlangaç" jurnalında resimdä uşaklar kayardılar...

Onnarı sa küüyün içindä hiç da bayır yoktu, evin yanında maaza üstü biraz balabandı, ama oradan kızacı hemen kolverersin o etiştirämeer hızlanmaa da o saat duruverer... Ganilerin komşu çocucaa arsık Peticik tezicik duydu, ani Gani isteer bayırdan kaymaa da başlardı teklifetmää uşakları dereyä gitmää kaymaa. Ama bu Peticik çoktan bıktırdıydı Ganinin malisini - Sofi babuyu hem mamusunu da türlü zararlarlan, angılarına katardı uslu hem seslegän uşaa Ganiyi da: patlangaçlan hayatta pençerä gözünü kırđıydı, taa sora almıştı sormadaan baalara taraş toplamaa. Ozaman Sofi babunun akli kalmadıydı uşaa aaraya-aaraya, zavalı karannıkta aalayarak evä geldi ydi da te şindi da toplamıştı kimseyä sormadaan maalenin uşaklarını hem Ganiyi da dereyä kaymaa.

Orada bir üüsek bayır var, açan kolverileersin, kızacık kuş gibi üçer, - dedi o Ganiyä. - Hadi gidelim dereyä.

Da uşaklar bütün bir alaylan takıştıydılar Peticiiin ardına. O dik-
dik örürdü en ilerdä, Gani da

onun yanısıra kızacı çekirdi, kalanı da maaleli uşaklar, bir sürü arkadan gelirdilər. Etiştilär dereyâ da çıktılar üüsek erâ. Peticik ilkin kolverildi bayırdan. Bu akına çok meraklı bir uçmaktı. Peticik da kıyak kullanırdı kızacı. O kaydıktan sora sürüdü kızaa geeri bayıra, neredä Gani hem siiredicilär beklärdilär sırasını kaymaa.

- Hadi, kim benim gibi kayacêk? - sordu Peticik. - Alın kızaa da kolverilin. Hepsi istäardı, ama bayir pek dikti da korkardılar. Peticik önterdi Ganiyi:

- Hadi, ba, korkak, kızacık senin, al da kolveril bir kerä, bak nasıl gözäl uçacan!

Gani istemäzdi ona korkak desinnär da pinip kızacaa kolverildi. Akına uçaardı islää, ama o Peticik gibi sapıdamadı yar boyunda kızacı da yamulup aktarıldı yarda buz üstünä. Buz altında su dizädandı, buulmaa yoktu neredä, ama Gani yıslandı suuk suylan baştan ayaadan. Açan o kalktı da baktı bayıra, Peticik hem öbür siiredicilär artık tumıştilar evä. Kısmet, ani ev yakındı da o donunca etişti aula. Malisi görüncä Ganiyi bu halda, o saat soyundurdu da pindirdi onu kümbet üstünä. Sofi babu sansın suya bakmıştı, duyuverdi, ani bu Peticiiin "işiydi".

- Ha, ban o zulumu tutarsam, düzecäm kefini, gırlıtanın...

Bu kızak kaymaktan sora Gani islää hastalandıydı da iki afta üüsürdü. Sokaa onu artık hiç kolvermäztilär. Tezdä da kaarlar eridiydi, iklayz artık kapuya ururdu.

N 2908 K. 0

Ganilerin sokaanda taman onnarın evinä karşı yaşardı Keşkeş Monilär, onnar evdä çokluktular. Moninin karısı Arika bulü altı uşak anasıydı hem taa yaşardı Arikanın anası hem bobası. Kocası Moni Arikaya gelmişti iç güveliyinä da biraz aar başlı olarak çok işlerä karışmazdı. Hepsini içerdä, aulda, alış-veriştä işleri Arika kendisi çevirirdi. Moni usluıdu, münüzdü, çalışmayı sevmäzdi. Arika sa çemrekti hem biraz da kurnazdı, şalvirdi. Ama bir yanından da çok uşaklı karı hepsini etiştirmäzdi, angı bir erä kaçındı içeri mi, kıra mı, aula mı? Bu beterä Monilär fukara yaşardılar. Ödünç almak üzerine Arika bulünun bir ayäa komşulardan çıkmazdı. Ama taa pek karşı yaşayan Çoban Yorcuyu heptän bıktırmıştı. Arika onnara gelince Ganinin malisi, Sofi babu hemen kızardı:

-Aman, ama-a-an, acaba nelär, nelär genä istemää geldi?

Sadece Ganiyä çok meraklıydı Arikanın komşulaa gelmesi. Arika onnarın içersinä girince, Gani pak göz-kulak olurdu.

- Mari Mercanka, - danıştırdı Arika Ganinin mamusuna, - başladım mamaliga yapmaa da etişmedi unum, ver ödünç birkaç avuç papşoyunu, çuvalımız dermendädir, üündüü gibi getiririm...

-Vereyim, mari Arika, - dedi Ganinin anası, ama şindi pek çok işim var, düzeni koşmaa çalış êêrım, yok vakıdım tavana pinmää, gel taa biraz sora.

-Olur mu biraz sora, mari gelin, ateştä suyum kaynêêr ?

-Ozaman te kayınna versin.

-Aman, mari Arika, esabınız da yok, - Üfkelenirdi Sofi babu, - ban bu yaşta karı, nasıl tavana pineyim, ayaklarım sızlêêr, gel

sora gelinin işi bittiynen.

Arika: - Dedim, mari Sofi babu, suyum ateştä kaynêêr. Hadi ver merdiveni, bän kendim pinip tavana indirecäm unu.

-A ha, - aklınca sölenirdi Sofi babu, - kolver seni tavana, da kim bilir taa nelär hırpalaycan sän oradan.

Arika getirip koyardı merdiveni. Sofi babu dayanamazdı:

- Dur, hır-kötü, ban kendim pinecäm. Siz kalın üzlülär takıldınız mı insanın başına, bişey almadaan brakamazsınız.

-Hadi, mari Sofi babu, bizi insan mı saymêêrsın , kalın üzlü da yaptın.

-Ölä zer, ban hastayım, gelin Mercankanın işi var, ama sän tutuşmuşun, un läüzüm olmuş, ne borçlumuyuz sana?

Söleneräk, oflayarak, puflayarak babu indirirdi tavandan bir saan un da taman te şindi Ganiyä gelirdi komşuluun en meraklı zamanı. Malisi koyup okaya çekärdi unu.

Oka eskiydi, vardı bir kasnaa iplerinnen asılı tokmakta. O tokmaan da incä ucunda vardı dört taane kısa ip. Birinci ipi aldın, tokmak kalkınca, çekilän kasnaana läüzüm üç oka un koyulsun, ikinci ip çekärdi iki oka, üçüncü - bir, dördüncü da yarım oka.

-Nekadar alacan, mari Arika?

-İki oka, babo.

-Alıyorsunuz iki da sora unutturup bir getirersiniz...

-Aman, mari Sofi babo, ne okadar çürük kalipliysiniz? Olur mu biz ölä yapalım, Allah üstümüzde diyil mi?

Babu koyardı unu sora tutup ipindän bakardı nekadar kalktı

tokmak, sora taa koyardı...

- Gani, ya bak, yavrum, uz mu geldi tokmak.

- Ne bu uşaa yoruldeêrsın, Sofi babu, bän bakamaycam mı ne? -
sinirlenirdi Arika.

- Bakacan, bakacan, ama sän keñdinä uysun bakêrsın. Çocucaan sa
gözü keskin, o dooru bakar hem bu iş ona meraklı, te ne zamandan
beeri arkamızda gezer, bekler görsün, nice unu çekecez.

Bu arada Gani deardı:

- Male, taman düz geldi.

Arika: - Neredä taman ba, meçikli, görmermiysin, tokmak aşaa
kalêêr ! Olmasana sän da ölä malin gibi dremci... Sofi babu, koy, koy
taa bir avuç un, koy, korkma...

- Na, na taa bir avuç da kurtulayım sendän. Bak sän belayı hem
ona ödünç ver, iilik yap hem da ardından laf işit, ne ölä beni sän
dremci yaptın, ha?

- Te şindi taman! Gani, çocuum, bak, uşaa, sän kendin da okanın
tokmaa uzucuk durêêr ... Arika hiç işitmezdän gelirdi babunun üfkeli
laflarını, doldurup güvecinä unu, gidärdi kaçarak mamaligasını
yapmaa.

Sofi babu taa pek kızıp ardından hep sölenirdi.

- Alıp taman iysik getirer, hele bak sän komşuluu! Gani da bana
benzärmiş, benzesin zer, bän diyil mi onun malisi? Allah, bu ölä kalın
suratlılar bolay Allahtan bulsunnar. İnsanın ciyi hamurunu da alırlar
teknesindän, çingenä üzlülär...

Sofi babu boşuna kızmazdı. Arika bir ödünçü taa getirmedään
başka ödünç almaa gelirdi: bir filcan oloy, biraz fasüle, iki yumurta,

yarım ekmek hem çok taa başka işlär.

Arika gittiynen Gani bakardı nereyi koydular okayı, malisinin gözünü uurlayıp, girirdi kilerä, orada çuvaldan boodayı koyup okaya, çekärdi bir oka, sora iki, bakardı tokmak uzucuk mu dureer ? Mamusu görüp Ganinin bu "işini", çok kızardı:

- Aman, gene daatmış o çuvaldan boodayı. Git, be Gani, da aulda biraz top oyna. Ne yapayım seninnen, ayol, sadece zarardan zarara gezersin!

PATLANGAÇ

Ganilerin komşu çocuğu Peticik ikinci klasta üürenirdi, ama sık-sık atladırđı derslerini. Evdä da kaldırđınan şkoladan, yalnız bıardı da gelirdi Ganiylen oynamaa. Te büün da genä gelmişti. Taa girirkän aula onu Sofi babu karşıladı:

-Ne ba, sän genä mi şkolaya gitmedin? - aldı bu çaarılmadık musaafiri doorudan.

-Gitmedim, çarıklarım yırtık.

-E bizä neylän geldin?

-Batünün emenilerinnen.

-Zarara olmalı geldin. Naşey o senin elindä?

-Te sizin Ganiyä bir oyuncak getirdim, sölä çıksın da oynayalım.

-Yok, o çıkmayacak, dışarda yaamur çiseer. Girin da te orada hayatta oynayınız.

Peti boyda Ganidän çok taa balabandı, zabundu hem zararçıydı. O girdi hayada da gösterdi Ganiyä patlangacı. Gani baktı oyuncaa çez-çevirä da sordu nasıl patlatmaa. Peti gösterdi da dedi:

- Na,patlat!

Gani seftä bilmezine oynardı bölä şeylän da dooruttu onu pençereyä, çekincä silgici kavaldan atak urdu pençereyä da tuz-buz yaptı gözü.

Uşak pek korktu.

-Şincik mali gelecek!, dedi o Peticää.

-Ban kaçacam evä, ama sän sölä, ani bän kırdım da babu seni düümeyecek.

-Ölä, söyleyim yalan da büümeyim mi? Sän ya koca paardıysın,ban

sa küçüküm...

-Kim sana söyledi, ani büyümeyecän ba ahmak?

-Mamu hem mali.

-Yalan! İnanma onnarı, ba maymun! - dedi Peti da tıdı evä, sansın onu inek dilinnän yalamıştı.

Geldi Sofi babu.

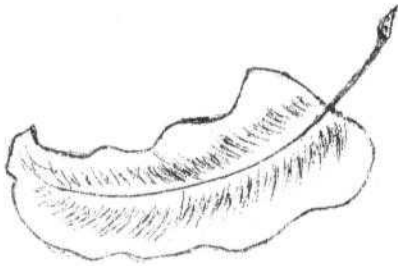
-Aman, kim kırdı pençereyi! - dedi babu pişman olarak, ani kolverdi o zararçıyı.

-Male, prost et, bän patlangaçlan, - dedi aalamaa yakın Gani.

-Sus, yalan söyleersin! Olmalı te o zulüm Peticik kırdı da üretti seni aldadasın malini.

-Male, aslı, ani bän kırdım. Bän isteerim büyüeim,-dedi artık aalayarak Gani, ama Sofi babu hep okadar inanmadı...

-Ha, bän o zararçıyı görmeyim başka bizdä zere topuklarını kıracam! - baardı Sofi babu yumuruunu sallayarak.

GEZİ

Bu gün pazardı. Gani bakasınan barabar küü içinä çıktılar gezinmää. Çocuk pek sevinirdi, ani bobasının oldu vakıdı da teklif etti çocuunu küü içinä çıkmaa. Onnarın yaşaadı eri bir büük gagauz küüyüdü. Ortada, klise meydanında, vardı bir stadion, taa da biraz ötedä eşerirdi bir geniş park.

İlkyazdı, hava güneşliydi, sıcaktı, bir yufka lüzgercik esärdi batıdan. Gani gidärdi bakasının kolundan tutulu hem kabarırdı, ani o büüklärlen barabar bulunurdu. Bakası bir balaban kişiydi, vardı koyu kara bıyıkları, çocuk sanırdı, ani onun bakasından taa gözäl adam hiç başka yok. O ilktän gidärdi uslu, istemäzdi aalem ona şımarık desin, ama sora dayanamadı, başladı atlamaa, çamuşlanmaa.

-Naşey, naşey, neçin sän esirersin? - sordu bobası, ama Gani bilmäzdi ne cuvap etsin, belliydi, ani sevinmektän şıarmak onu dürtärdi.

-Öle! - dedi o kafasını burarak hem bütün ürektän güleräk. Etiştilär stadiona, orada birkaç çocuk topu koulardılar, ama oyun taa başlamamıştı. Stadıondan gittilär parka. Orada gözäldi, yolcaaz paktı. Oturdular bir skemneyä, ama Gani istemäzdi oturmaa. O ayakça dururdu bobasının dizleri arasında da düzeldirdi onun kara bıyıklarını.

-Baka, - başladı Gani kendi soruşlarını. – Todıcik deer, ki üz taa çokmuş bindän, ölä mi?

-Angı Todıcik? - sordu bakası.

-Te o Kara Panilerin Todıciı, ani köşedä yaşêrlar.

-Belli ki diyil üz, ama bin taa çok üzdän. Todıcik taa küçük, o bezbollahi taa sayıdan annaması yok.

- Küçük zer, o taa onadan saymaa bilmeer.

- Sän ama bilersin mi?

- Bän irmiyâdan da biliêem saymaa. Bän Todiçiktän taa büyüküm, büyüküm e?

- Elbetki, sän şansora koca çocuksun, tezdä şkolaya gidecän, ama lääzım islä biläsin saymaa, sän ii mi bilersin?

- Bilerim, mali beni üretti. Te bir, iki, üç, dört, beş, altı, edi...

Gani saydı 15-ädän bükeräk ellerindän parmaklarını.

- Ama sän neredän bilersin, ani bin taa çok üzdän? - sordu bobası.

- Hep malim söledi. Siz açan evdä yoksunuz, mali bana masal annadêr, hem gözäl kiyatçıklar okuyêr.

- İslä çocuksun! - dedi bakası. - Soslä malini da tez büyecän hem akıllı olacan.

- Sesleerim, - dedi Gani, - o düşündü, ki çok sesleer deyni olmalı o Todiçiktän taa büyük hem bezbollahi onuştan biler, ani bin taa çok üzdän...

Sora Gani biraz kaçındı yolcaazda, atladı bir ayaanın üstündä, saydı skemneleri.. bakası kalktı da gittilär evä dooru.

- Baka, hadi taa biraz gezinelim! - istedi Gani, ama bobası dedi:

- Gidelim, çocuum, evä, zere pideleri olmalı fırından çıkardılar.

Gani şen güldü da burnusu sansın duydu kırma kokusunu.

- Ne sän, Gani, unuttun mu, - sordu bobası, - ani bu gün pazar, mamular kırma yazar! Gani taa pek güldü. Onun sansın artık aazında vardı bir parça kırma. Bakasının kolunda tutulu o hep atlayarak

şımarırdı...

-Ne sän, gene mi esirmää çekettin? – sordu Yorcü ooluna, -
hadi taa tez gidelim, zere pidelerimiz suvacêklar...

TARLADA

İlkyazdı, sokaklarda artık çamur azaldıydı, olmuştu yolcaazlar. Ganilerin aulundan görünürdü küüyün kenarında toloka, orada da artık sade çukurlarda biyazırdı sat-pat bitki eriyän kaarlar, ama bir iki gün kararan boş erlär artık eşerirdilär, başlamıştı çimen bümää. Ganinin malisi Sofi babu çıkıp aula, koyup bir elini annısına bakardı kıra da doyamazdı şaşmaa:

-Mari, bir güncöz sıcak urdu da tolokaya sansın eşil boya attılar! Dün Yalpu yamacı karaydı, bu gün artık emeşil olmuş. Gani da, ani malisindän siyrek ayırılırdı bu sıra da yanında bulunduu zaman sordu:

-Kim eşil boya attı?

-İlkyaz, ilkyaz, çocuum... Kim bilir ne çok çiydem çiçekleri olmalı sindi kenarda bizim tolokada.

-Male, - dedi Gani, - hadi gidip toplayalım o çiydemneri.

-Dur, yavrum, taa biraz büü da ozaman gidecän. Çiydemä gider delikanlı kızlar hem olannar.

Gani pek istärdi taa tez büüsün, çok işlär adardı ona malisi, ama hep dardı büüsün da ozaman.

-Öbür günä, - uzattı Sofi babu lafını, - olacek üz on...

-Nasıl üz on? - sordu Gani.

-Te üz on, deerlär, tarlanın başına kon!

-Nasıl ma, male, insannar uçsun, onnarda kanat yok?!

-Diil, çocuum, sayılêr insan artık gider da tarlasını sürmää, ekmää başlêr. Te senin da bakan artık hazırlamış puluu, dün çalkadı toomnuu,

öbürgünä kıra cıkacêk ekmää. Boban çoban, ama bizim da var bir

tarlamız koyunnarda iş başlayınca çiftçilik ta yapêrız.

-Malicik, sölä bakasına beni da alsın tarlaya ekmää, bân pek isteerim tarlayı göreyim.

-Söleycäm, çocuum. Git gör ilk günü ne adetlär var çiftçilerdä tarlayı ekmää başlarkan. Te mamun da yapacek o gün için bir tombarlak pita...

Geçti taa iki gün, dışarda artık heptän sıcaktı, çalardı kuşcaazlar, çiçek açardı zerdelilär. Ganinin bakası ilk günü kıra çıktıynan aldıydı oolunu da bilä. Te onnar etiştılär tarlaya, bakası kolverdi boyunduruktan öküzleri da yannaştırdı taligaya isinnär, indirdi puluu, koydu annıkta erinä da sora iliştirdi arışı... Gani dört göz bakardı taa ne olacek ileri dooru, aklına geldi malisinin söledii da sordu:

-Baka, mali sölediydi, ani ilk günü ekmektä varmış çiftçilerin türlü adetleri.

- Elbetki var, te ŧindi görecän.

Bakası çıkardı torbadan sıcak pitayı da tukurladı onu tarla başında.

- Te, görermiysin, ne uzak tukurlandı? - sordu o Ganiyä.

- Aha, görerim, - salladı çocuk kafasını

Sayılêr, ki bu yıl o tarafta Popaz merasında taa çok yaamurlar düşecek

Sora kırdılar pitayı, idilär birär parça. Ganinin bobası doldurdu toomnuu hiybelerä, aldı onnarı omuzuna, yaptı stavrozunu da dedi:

- Hadi ver, Allahım, demirlisi kilä versin:

Bölä duvadan sora, geniş-geniş adımnayarak, avucunnan ekärdi boodayı erä. Komşu tarlada da bir başka çiftçi artık ekmişti toomu da artık ilk çizileri çekärdilär. Ganinin da bobası bir kol ektiktän sora, koştular öküzleri pulaa da başladılar sürmää...

GÖCEN

Gani bugün kaldıydı tırlada yalnız. Bobası çoban Yoreu götürmüştü sabaaki üündän peynirleri evä. Öbür çobannar da gitilär yırak çayıra sürüyü otlatmaa. Koyunnar üülenädän doyunacêklar, sütleneceklär da saat birdä ya ikidä gene geleceklär tırlaya saalmaa ikinci sıraya. O zamanadan bobası da dönecek küüydän da Gani gene görecek, nasıl çobannar saayacaklar birär-birär koyunnarı, o da yardım edecek haydamaa saamalları strungaya. Kofalar, ani şindi kazıklarda güneşä karşı kururdular gene leberdek koyun südünnen dolaceklar...

Ama şindi Gani haylak otururdu biraz serindä, tırla yanında, bordeydä. O taa bir kere gözdän geçirdi, nelär vardı bu çobannarın kır evlerindä da sora indi çukura, orada sazlık içindä çeşmä şuruldardı. Taa ötedä da boş kelemedä çok koraylık büümüştü, koraylıktan da ötää baalar uzanırdılar. Gani çöşmedä içti serin sucaaz, sora çıktı da gezärdi otlar içindä. Bir da ansızdan onun önündä göründü iki boz yumacık.

Naşey olsun bu?

Gani ilktän sansın korktu, sora gördü onnarı nasıl bir korayın altına saklandılar. Ačan taa islä baktı, orada iki küçük tavşamecik sinärdilär. Gani cıkardı kalpaanı da kapadı onnarı, istedi tutmaa, ama birisi fırlayıp kaçtı elinin altından, Öbürünü etiştirdi, tuttu da getirdi bordeyä.

Taman bu zaman bobası da küüydän geldi.

- Baka, bän tuttum bir tavşamecik!

- O-o-o, ya ne gözâl küçücük! Korkmuş, zavalıcık, ne sık-sık solêêr. Küçük tavşancıklara türkçe göcen deniler.

-Onnar ikiydilär, ama birisini kaçırdım, - söledi Gani.

-Bunu da lââzım kolverelim Anası arayacêktir yavrucuunu.

- E nasıl onu tanıyacêk?

-Ana tavşannar yabancı göcenneri da bulursalar, emzireler onnarı sûtçeezinnen nice kendikilerini.

-Beki bän vereyim ona biraz koyun sûtçezi?

-Olmaz, o küçücük, içämeycek, hem koyun südü tavşana yaramaz.

Taa ii kolverelim onu gitsin anasına. Neredä sän onu tuttun?

-Te orada, derenin ötäända.

-Orayı da götür, zavalıcıu.

Gani gitti da kolverdi göcencii koraylık içinä.

- Çok islä yaptın, dedi Ganiyä bakası, - anası onu mutlaka bulacêk.

AVCI

Ganinin mamusu hem malisi sık-sık lafedirdilär onun Todi daykası için.

- Yalancı o bizim Todi, - deyärdi malisi.

- Sade yalancı olsa, - ekleyärdi mamusu da. – O hiç istämeer işä urmaa kendisini, hep yımirtanın kulubunu aarêr, tutunsa aalem gibi läâzımlı işân, çok ii olur.

- Diil mi sansın var sevgili işi, - dedi malisi, - hojma ava gider...

- Dooru, o gezer avcılıkta hem balık tutmakta, ama yaşamasında ne balık, ne da av eti vardır dattı. Hep söleer ne görmüş, ne tutamamış, ne kaçırmış. Taman bu arada geldi Ganilerin Todi uyçusu onnara da taa yıraktan seläm verdi iileräk soylarına:

-Uurlar olsun, Mercanka kaku, - dedi o Ganinin mamusuna, sora uzandı malisinä, - uurlar olsun sana da anacım, - deyip öptü babunun elini.

- Nâbêrsm, be Tode? - sordu Sofi babu. – Çoktan oldu bizä gelmeersin.

- Çok işim var, male, - dedi o, - te bir afta oldu hep ava gideerim...

Todi daykası girişti annatmaa bir uzun masal gibi iş, nasıl o görmüş bir yabanı, sora iki gün saklıdan kollamış bir tilkiyi, istemiş tutmaa, ama yazık, tutamamış, kaçırmış... hem çok taa butakım işlär.

-Tavşam bişey getirdin mi? - sordu Ganinin mamusu da Todi-kardaşına.

-Yok, bu afta hiç bir da avgetirâmedim, çok kötü gitti işim.

Uyçusunun yanında Gani eltenmedi bişeylär sormaa, korkardı azardan, zerä söylemiştilär, yabancılar varkan, olmaz büyüklerin lafi arasına girmää.

Ama açan Todi daykası gitti, Gani sordu mamusuna:

-Mamo, neçin Todi daykam tutmamış tilkiyi?

-Neçinki tilki adamdan taa şalvir, taa kurnaz. Hem dur bakalım, daykan aslı mı söledi. Avcılar, onnar taa çok laftan getirerlär.

-Bän annamadım, nasıl laftan getirerlär?

-Onnar çok yalan söyleerlär, te nasıl, - dedi mamusu.

-E tavşanı neçin tutmamış?

-Neçinki, - dedi mamusu güleräk, - tavşamnarın kuyrukları kısa hem Todi uyçun gibileri hep iki tavşam aardına kaçêrlar...

DERMENDÄ

Gani sordu bakasına nereyâ o hazırlanırdı gitmää.

-Gidecäm, çocuum, dermenä.

-Bän sandım tırlaya.

-Yok, tırlada bu gün koyunnarı güder ortaamız

Matey batün, ama bizä läüzüm oldu biraz papşoy unu da te götürecez bir çuval papşoy dermenä üütmää.

-Baka, alsana beni da dermenä.

-Olur, alayım, ama eşää aar gelmeyecek mi, çuvalın yanında oturabilecän mi?

-Oturacam, oturacam, tırlaya nasıl gideriz... Bän sıkı tutunacam, hiç düşmeycäm.

- İsla - dedi bobası, - pin te buraya semerä çuvalın yanına.

Gani büyük sevinmeliklän erleşti semerä, çuvalın yanına, sansın bir büyük adamdı. Bobası aldı edektän eşää da yollandılar. Gani pek istärdi maaledä uşaklar onu görsün, nasıl eşektä atlı dermenä gider, ama, yazık, sokakta hiç kimsey yoktu.

-Ne pek keskin lüzgär üfleer, - dedi Gani, - bozacak güneşli havayı.

- O isla, ani eser, taa tez un üünecek. Gani meraklandı da sordu:

- Ama ne, lüzgär mi unu üüdecek?

- Elbetki, lüzgär. O üfleer da çevirer dermenin kanatlarını. Kanatlar da döndürerler te o kayaları, angıların altında tenelär üünüp un olêrlar.

-Baka, bän yoktur gördüüm,nasıl dermen örüer.

-Yoktur, te şindi seni aldım göräsin deyni.

Bilerim, ani sän pek seversin hepsini görmää, çok şeylär bilmää...

Etiştilär küüyün kenarına, orada yırakdan göründü dermen, onun kanatları dooruduluydular lüzgerä karşı, dönärdilər hızlı. Bobası indirdi eşektän çuvalı, baaladılar onu bir çatıylan makaraya da dermenci burgacı çevireräk, kaldırdı onu yukarı. Gani hem bobası pindilər orayı merdivendän. Pek meraklıydı dermenin içyani: türlü çarklar büük hurultuylan döndürürdülär kayayı, onun da altından bir kurnacıktan akardı ufacık papşoy unu. Ganinin bakası dermenciyle tutundular kol-kola, nicä elleşmää gibi, da ölä kaldırdılar çuvalı dermenin sepedinä, döktülär orayı teneyi. Dermenci baktı Ganiyä, diydi unnu elinnen uşaan yanaana da sordu:

-Sän da mı, evladım, dermenä geldin?

-Geldi, - çocuun erinä bobası cuvap etti. – Aldım onu da görsün, hep sorêr, nasıl lüzgär un üüdürmüş...

-Te şindi görermiysin,nasıl kayalar dönüp,yapêrlar unu.

-Görerim, - cuvap etti Gani ayıflanarak.

-Şindi insannar, - söledi dermenci, - taa çok motorlan üüderlar un, ama küüyä kaldı bir da lüzgerli dermenimiz, sizä, çocuklarımıza eveldän merak. - O biraz düşündü da uzattı lafını: - Evel küüyümüzä bir da su dermeni vardı te orada deredä, o yıkıldı... ama bölä el dermenneri pek çoktular.

Baka, baka, - danıştı Gani bobasının kulaana, dermenciyä o

kıyıştırmazdı sormaa, - e su dermeni o nasıl?

-Te ölä, bunu lüzgär çevirer, ama onu su örüder...

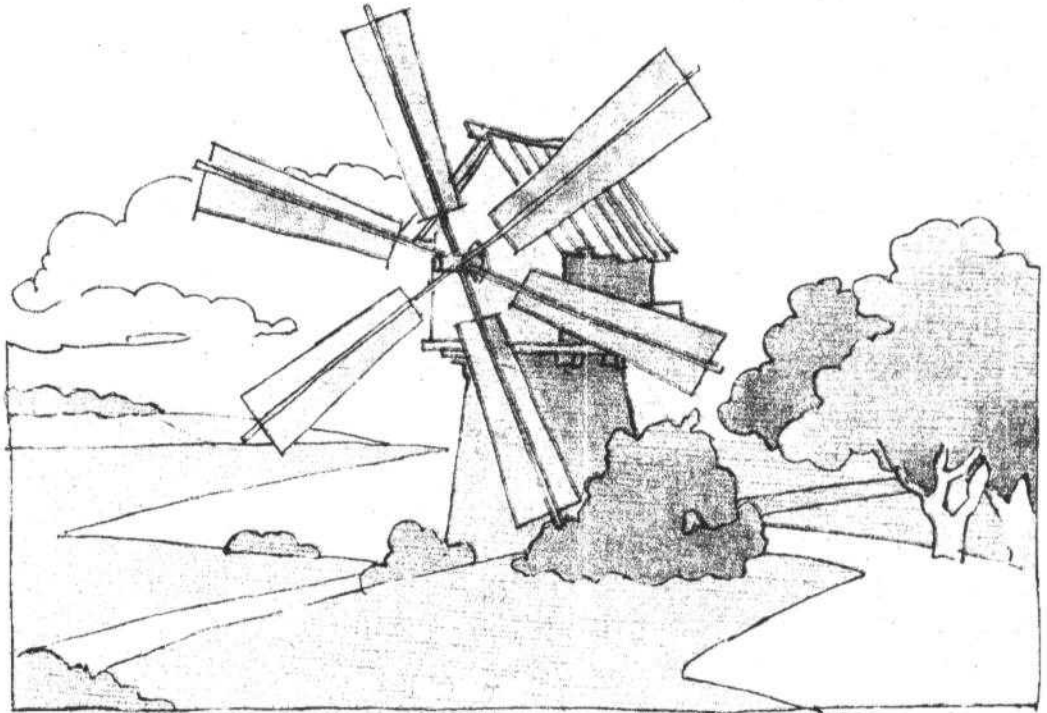
Gani pek annamadı, ama başka bişey sormadı, sesledi dermenciyi.

O söledi, ani şindi insannarın gamsızlıu beterinä dermennär yıkılırmış, hepsi bozulmuş, daalmış, sade o korumuş kendi dermenini da te bu gün da hep işleer. Açan küüdä un motorları bozulêrlar, insannar tez bu dermenä kaçerlar.

-Lääzim bari bu el dermenimiz korunsun, - dedi Ganinin bobası, - kalsın eskidän anılmak için oollarımıza hem te iş için da yarêêr...

-Elbetki, evel o meraklı, - kayıl oldu dermenci da.

Sora oturdular çuvallar üstünä da dermenci söledi bir uzun meraklı masal, o bitincä un da üündü, üklettilär çuvalı eşää da evä vardılar. Gani bu gün çok işlär üürendiydi.

KARIMCALIK

Ganinin mamusu pek siyrek haylak kalırdı, hep işi vardı. Ama uşak ölä sevârdi mamusunnan da lafetsin, nicä gözâl hem meraklı lafedirdi malisinnen. Çok iş vardı anasının başında, ama Gani sevâ-sevâ kimâr kerä takılırdı mamusuna kendi istediklerinnen, gelirdi sıra azar da kabuledirdi, ama o hiç küsmâzdi mamucuuna, danışırdı ona mahkul yalpak ozaman, açan anasının kefi islâydi.

Te bu gün da o hiç bişeycik sormadaan, baktı nasıl mamusu inää saadı, sora südü süzdü da kotardı onu çolmeklerä, şindi da te oturdu iplikleri yumaa sarmaa... Taman eriydi Gani annatsın bir bişey, neyi sanırdı, ki mamusu beenecek, kuşkulu sesleyecek. Neçin ki yumaa sarmaa Ganinin esabına görä diyldi büük iş, onuştan olurdu hem sarsın hem da seslesin oolunu. Da te o başladı sölemää, nasıl dün onnar Tanasçıklan ikisi salkım aaçların altında buldular bir karımca yuvası...

Mamusu sansın seslärdi onu, ama taa çok yumaa bakardı. Olaydı babusuna sölesin, o bişey soraceydi, bişeyä şaşaceydi. Ama bakasına annadaydı bu işleri, o göz-kulak olup sesleyeceydi. Ozaman annatmaa da çok taa kolaydı... Mamusu sa bu gün allele kahrıhydı, may bakmazdı Ganiyâ, hep susardı... Şükür, baarim azarlamazdı.

Gani annadırdı, annadırdı, ama söylemesi git-gidä hep taa dolaşık olurdu., "nestä", "nestä" koyardı. Söleyip bir iki kelemä, susardı, sora genä toparlaardı. Son sonunda anası, istämeyeräk küstürsün oolunu, dedi:

- Bän, yavrum, annayamadım, nasıl siz o karımcalı bulmuşunuz.

Deyecäm gidäsin da söleyäsin babuna, o taa islää biler sizin
Tanasçıklan işlerinizi.

-Aha, te giderim, - tezicik kayıl oluverdi Gani, aklınca düşüneräk,
ki yumaa da sararkan mamusu läâzım taa çok işinâ baksın, nekadar
onu seslesin.

-Ne, çocucaam, malisini mi özledin? – sordu Sofi babu
suvazlayarak Ganinin başında sık saçlarını

-Nestä, mali, - başladı o, - biz Todıcıklän ikimiz bulduk bizim
aulun dibindä bir karımcalık yuvası, ço-o-ok karımca vardı. - Nestä, te
ölä hepsi karımcalar gidärdilär, gidärdilär, fiyıldardı orası...

Malisi brakmıştı işini da, çocuun gözünä - bakarak, seslärdi onu.
Ganinin da annatması havezli su gibi gidärdi.

-Karımcalar, - karıştı babu da lafa, - aslı ölä hiç durmak
bilmezlär, hep işleerlär, çalışêrlar...

-Nicä bizim mamu! - koydu Gani da kendi lafını ansızdan. Sofi
babu gülümsedi. - Biz Tanasçıklan çok baktık onnara, nasıl taşırdılar
samancık, otçaz, başka işlär. Ama, male, Tanasçık tuttu bir karımcayı
da kopardı onun bir bacaanı...

-P1-1-1! - şaştı babu hem rökesini da bir tarafa koydu, - Hele bak
sän cansız uşaa, olur mu ölä yapmaa?! Karımca küçücük, ama o da
diri bir can. Onu sanêrsınız acıtmadı mı?

-Acıttı olmalı zer, bizi nicä acıdêr, - dedi Gani. -Onun kendisinin
da pek canı acıdıydı o karımcacaya.

-Karımcalar, çocuum, - dedi malisi, - çok fayda getirerlär, bizim
fidannardan tırtılları ürküdüp yokederlär da meyvalar korunêr. Sän da
o Tanasçık gibi bişey yapmayasın?

- Yok, malicik, benim bir böcecää da canım acıyêr.

- Te islâ, öldürmää olmaz, herbir canı korumaa lââzım, ozaman biz, insannar da korunmuş oluruz. Açan başka kerä da göreceniz karımcaları, hiç bozmayın onnarın yuvalarını - ko yaşasınnar nicä onnar bilerlär.

- Male, ama karımcalar dalêêrlar.

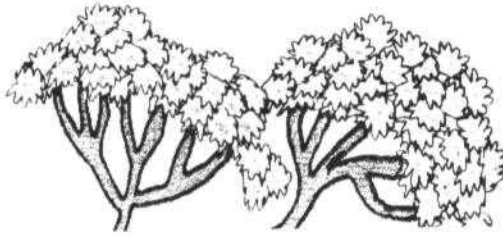
- Elbetki, dalêêrlar onnarı, kim karımcaların yuvalarını bozêr, ama kim sade uslu onnara bakêr, ona bişey yapmazlar.

- Tanasçın elini daladılar.

- Dalayarlar, zer, açan o tutmuş da kabaatsız karımcanın bacaanı koparmış.

- Ama o karımca, angısının bacaanı kopardı, dalamadı, o topallayarak gitti. Tanasçı daladı bir başka karımca.

- Te görermiysin, onnar biri birini zorda kurtarêrlar, ölä lââzım insannar da yapsınnar. – dedi Sofi babu.

TARAŞ

Geç güz zamanıydı, Gani o yılın taa şkolaya çeketmediydi, ama anası sölediymi, ki ileriyä o da mutlak şkolacı olacek. O yaz Ganiyâ pek şen geçtiydi: bakası çobandı, alırdı onu tırlaya, orada iiyirdilär peynir hem bir kerä küçük çobannan barabar o da yardım ettiydi, saamakta koyunnarı strungadan aydardı. Başka kimi günnerdä o uşaklarlan sokakta çelik oynaardı, top, kuran hem başka da oynanar. Pek sevinmelikli vakıttı, açan onnarın aulunda baalarda üzümner başlardılar kararmaa. Ganicik ilkin bulurdu olmuş tenecikleri salkımnarda da ayırıp iirilerini, atardı aazına. O tanırdı, angıları yalabık, angıları şasla, ama taa çok sevârdi iiri balannarı, hiç bir gün da dayanamazdı üzüm imedään.

Ama şindi artık baalarlar bozulduydu da o pek istârdi üzümçük isin. Taman bu zaman da onnara geler komşu çocucaa Peticik. O artık beşinci klastaydı, ama şkolayı sevmâzdi, sıkça atladırđı üürenmeyi da bütün gün sokakta boşuna kaçınırdı, aarardı kendinä oyuncu, ama bulmazdı, neçin ki akrannarı hepsi akıllı uşaklardı da üürenirdilär şkolada, bunun için o başladıydı taa sık Ganiyâ gelmäâ. Ganinin mamusu açan görürdü, ani Peti günün boyuna onnarda süzüler, sorardı:

- Sän, Peti, neçin büün şkolana gitmedin?

- Başım acıdı, - aalaşırđı o.

- E şindi ne artık alıştı mı?

- Şindi te biraz geçti da geldim Ganiylen oynamaa.

- Gani küçük, sän da koca çocuksun, ne oyun oynayacanız ikiniz?

-Te, nestä, biz çelik oynayacez.

- İslää, - dedi Ganinin mamusu, - oynayın, ama te burada, aul içindä, sokaa çıkmayasınız.

Ama Peticik şalvirdi, kurnazdı. Yavaş-yavaş çekti Ganiyi sokaa da sora, açan Gani söledi, ki pek üzüm isteer, o saat teklif etti:

-Hadi taraşa gidelim!

-Naşey o taraş? - sordu Gani.

-Te o, ani baaları bozduktan sora görünmâz erlerdä kalmışlar üzümçüklär e, te onnara taraş deniler.

-Aha!

-Onnar şindi taa pek olmuşlar da ölä tatlı, bal gibi.

Ganinin aazı sulandı bunu işittiynän, okadar çok üzümsemişti.

-Hadi gidelim baalara. - kızıştırdı uşaa Peticik

-E-e-e, baalar uzak, sorayım mamuya.

- Sorma hiç, o seni brakmayacak. Hadi sormadaan gidelim, mamun duyunca, gelecez.

Gani yoktur çıktı evdän sormadaan ya anasına, ya malisinä, ama bu yol bal gibi tatlı taraş üzümneri onu çekärdilär. Bir yanından da Peti annadırdı, nasıl o bir kerä artık gitmiş da o günü şişincä imiş taraş hem evä da getirmiş yarım torba.

-Pek yırak baalar, - dedi Gani, - bän gitmeycäm.

-Yırak sa ne, va? Biz kaçarak gidip gelecez, hiç kimsecik bişey duymaycek.

Peticik çoktan neetlenirdi taraşa gitmää, ama yalnız istemâzdi.

Şindi sayıklaardı, nasıl taa yapsın da aldatsın Ganicii.

-Gani, - dedi o, - te-e bir kelebek uçêr, gördün mü?

-Gördüm.

- Hadi, turalım. - O çıkardı paraliyasını da başladı çaarmaa kelebää:

Kon-kon, kelebek,

Bir dilim ekmek,

Kon-kon, kelebek,

Bir dilim ekmek!

Kelebek bezbelli işitti da konu bir otun üstünä.

- Te konu, - dedi Gani.

- Sus, ıştırma! - sımarladı Peti. - Sän yavaşıcık git te o yanından, bän da bu yanından da tutacez.

Onnar enikunu yaklaştılar da Peticik etiştirdi kapamaa kelebää paraliyasınnan.

- Ha-ha-ha-a-a, - gülärdi Peticik, - kelebek bizim, te şindi taraşa gidecez.

- Nasıl gidecez? - sordu Gani.

- Nestä, te gösterecäm, - dedi o da kelebään kanadını ayakların tabannarına sürüştürdü, sora dedi Ganiyä otursun da versin o da ayaklarını. Gani sesledi. Peti yaaladı onun da tabannarını kelebeklen.

- Neçin yaalêrstın? - sordu Gani.

- Ne, bilmeermiysin? Şindi, açan tabannarımız yaalı kelebeklen, bilermisin nasıl kaçabilecez?

- Nasıl?

- Lüzgär gibi, kelebektän da taa hızlı uçacez baalara, mamun duyunca, biz artık evdäyiz..

Te butakım aldadıp, zararçı Peticik aldı Ganiyi uzak erä hiç sormadaan ne mamusuna, ne malisinä. Baalar sa küüdän çok uzaktaydı, çocuklar hızlı kaçardılar, ama vakit da durmazdı. Etiştirler baalara, buldular taraş, akına onnar pek tatlıydılar, Gani idi, doyundu, çok kanaatti, ama açan baktılar günä, o yakındı kauşmaa...

Evdä Ganiyi artık aarardılar aulda, komşularda. Mamusu gitti Peticiklerä sormaa, ama orada söledilər, ki Peticik taa evdä yokmuş.

-Barabar oynardılar, mari, nereyä yokolsunnar? Bizim Gani sormadaan yoktur çıktı evdän.

-Gelecektir onnar, - uslandırırđı Peticinin anası, - bizim o Peti her gün gezer hiç sormadaan-karannık olunca.

- Aman, ayol, olur mu uşaa kolvermää evdän sorulmadık?

-Olmaz, ama açan sormêêr, ne sän ona yapacan?

-Lääzım küçüktän üüretmää sorsun, zerä ölä başsız üürenecek. büüdüyünän da ondan kötü adam olacek.

Bir da karannık olarak geldi Gani tokada, ama aula girmää kıyıştırmazdı, bilirdi, ani mamusu hem malisi çıktılar bakmaa, taa gelmeer mi, da gördülär çocu: kafası iilik, yanaklarında boncuk gibi yaşlarlan süzülürdü.

-Ne oldu? Neçin sölämedin nereyä gidersin?

-Peticik dedi gidelim baalara taraşa... - O artık seslen aalardı, bilirdi, ki kabaatlı.

-Etecek, aalama, gel içeri. Söleyim mi bakana, ani seslämedin? -

Gani hızlandı mamusunun boynusuna da yalvarırdı sölämesin bakasına, neçin ki o birtaan Ganiyi hiç bireri almayceydi.

- Eer başka bölä yapmasan, sölämeyecez.

- Mamucuk, male, adêrim, şansora sormadaan evdän hiç bireri çıkmayacam.

Akına Gani bu zarardan sora durduydu lafinda. Başka kere Peticää da sölärdi, sormadaan anasına bobasına evdän gitmää uzaa hiç olmaz.

DUT İMEKTÄ

Ganilerin harman aulunda var bir büük dut aacı. Eer yılın o aaç yapardı iiri kara dutlar, bal gibi tatlı hem okadar çok olurdu, ki bütün maalenin uşakları etiştirämezdilär onnarı iiyip bitirmää. Dutlar erken olmaa başlaardılar. Başka erdä, bekim, ancak taa kızarırdılar, ama Ganilerin dudu artık kararırdı. Dutlar olurdular döl-döl. Artık mayın bitkisindä ilk döl kararırdı, bunnardılar erkencilär, kirezlärden barabar olannar, sora olurdu ikinci döl, taa sora üçüncü, dördüncü... da hep ölä dut vardı bütün yaz hem git-gidä hep taa tatlı, taa mezetli olurdular.

Elbetki, ilkin olmuş dutlara toplanırdı çok uşaklar komşulardan da, uzak maalelerdän da. Ganicik da kabarırdı, ani onnarda ilkin olmuş kara dut vardı. Sora, açan başlaardılar olmaa kirezlär, vişnelär, zerdelilär, eriklär - dutlar, nekadar da islä olsalar, kalırdılar bir tarafa. Ama şindi, açan dışarda olurdu hava sıcak, Ganinin malisi açardı aula tokatçı da hepsi uşaklar, kim gelirdi dut imää komşulardan hem Gani da Veliylen hem Koliylen gidärdilär dut aacın altına. Çocuklar pinärdilär aaca da orada en iilerini ayırıp aazlarına atardılar. Ama küçüklerä deyni, kim pinämezdi yukarı, silkärtilär üklü dallardan dutları erä. AACın da altına Sofi babu döşemişti bir pala da sımarlaardı uşaklara:

- Palacın üstündän ayırım kendinizä dutçaaz, erdän imein, onnar tozlu. Ayırım, yavrularım, en iilerini, - dardı yalpak babu, - ama ne kalacêk, korkmayın, zän olmaycêklar. Onnarı da var kim isin, sizin ardınıza ördekleri kolverecäm...

Tokatçım da öbür tarafında vrak-vrak-vrak baarışırđı bir sürü artık orta boyda ördecik. Onnar beklärdilär sıralarını, aulun aralından birär

gözlän bakardılar erdä kara dut zibilliinä.

- Durun, alatlamayın, - lafedärdi babu ördeciklären, - şindicik sizi da doyuracam...

Uşaklar sa dut imää doyunduynan, uurlayıp babunun gözünü, dut aacından geçärdilär harmanda duran samannan üklü harabaya da orada samannar içindä oynardılar: cingilirdilär, atlaardılar, daadırdılar samannarı. Sofi babu şımarıcıları tezicik ürküdüdü:

- Sizi gidi sarsıklarını, ha-a-a. Ya çabuk inin o harabadan, zerä şindi te bu fişkannan butlarınızı pişirecäm. Kolverersin onnarı uşaklar gibi dut isinnär, ama, gırlıñalar, o saat domuzlanmaa başlêêrlar, o saat zarara...

Babunun çıkışından sora hepsi uşaklar kim kabaatlıydı, kim da diildi, dut imei bitirirdilär, çıkaardılar auldan kap-kara aazlarlan hem üzlärnen.

-Aman, mari, aman, - şaşardı Ganinin mamusu, - meçiklilär karnılarına okadar götürmemişlär, nekadar bulanmışlar, vardır iş onnarı yarım gün yıkamaa.

Sofi babu kolverirdi aulda kalan dutlara ördekleri, önnerinä da koyardı bir dolu yalak su, fasıl kuşlardı bu ördeklär: bir-iki dut yudup, aardına bir aaz su içärdilär. Aacın altında diri şufa gibi kaçınırdılar - bir dutlara, bir suya, bir dutlara, bir suya...

Ama bu yakınnarda Ganilerin dudunda olduydu ölä korkunç bir iş, angısını artık bütün küü da işitmişti. Hem da bu seremcenin baş kabaatlısıydı Ganinin lelusunun çocucaa Miticik. O şansora büüktü, artık şkolaya gidärdi. Da te o bir gün taa sabaylendän gelmişti malisinnerin tokadına da baarırdı:

-Gani-i-i, Gani-i-i!

Çıktı Sofi babu:

-Ne iş be, Miti, ne geldin ölä sabaylen? – neçin sa üfkeli hem bir şüpâylen sordu malisi.

-Mali, kolver bizi Ganiylen dut imää...

-Ne dut mu? Diil dut sizin zorunuz, olmalı genä te o harabada samannarı daatmaa geldin, kolvermeycäm, git evä.

-Malicik, kolver, - yalvarırdı Miticik, - vallaa oynamayacez samannarda, sadece dut iyecez.

-Ne, dün doyamadınız mı dut imää? – Genä üfkeli sordu babu, ama o heptän da kıyamazdı gücendirsın unukasını.

-Hadi, gel, - dedi babu sonunda, açan gördü, ani Miticik süzülürdü tokatta, gitmäzdi evä, - şindi te Gani da gidecek seninnen.

Gani da sevindi bu işä, ani lelusunun çocuunnan bu gün dut ieceklär, beki malisi görmedään samannarda da yuvarlanaceklar...

-Hadi gidin, ama ardınıza tokatçı kapayınız, - sımarladı Sofi babu, - zerä ördeklär girecek. – Bän avşam süpürdüm, pakladım dut aacın altını, onnar şindi tapkır edär orasını.

-Korkma, male, biz tokatçı kapayacez, sän bak işinä.

Uşaklar girdilär harman auluna da başladılar dut imää. Gani iirdi erdä pala üstündän olmuş şıralı dutları, ani düşmüşülär avşamdan, ama Miticik tırmaşmıştı aacın taa tepesinä hem da hep üünürdü Ganiyä:

- Gani, Gani, ya bak bän neredäyim! - Miticää okadar dut imää diildi läázım, nekadar çok yukarı tırmaşmaa...

Sofi babu bu arada kufnedä bulunurdu, fasülä ayıtlardı da

koyaceydı kaynatmaa kotloonda. Ganinin mamusu da çalmar altında çamaşır yıkardı. Bir da ansızdan işidildi Ganinin baarışı. O kaçarak geldi malisinä da korkuylan çalışırdı ne sä sölesin.

-Male, male, nestä te Miticik aaçtan düşeer...

-Nasıl düşer, be? - sordu babu hobalık gözlerinnän, - beki düştü?

-Düşmedi taa, ama düşecek, nestä, düşeer artık...

-Aman, aman, ne yaptılar acaba. Allah belanızı vermäydi bolay!

Taa iyi da kolvermeyäydım bän sizi yalnız!

Babu kaçarak çıktı kufnedän da hızlandı dut aacına dooru, sora baardı Ganiyâ:

-Gani, git sölä mamuna da gelsin buraya. Ama tez, tezicik sölä gelsin.

Ganinin mamusu yaş ellerinnän artık buradaydı, gelmişti baarışa.

-Naşey oldu be, Gani? - sordu mamusu.

-Te Miti, nestä, aaçtan düşeceydi da... te dalda kaldı.

Karılar geldilər dudun altına da gördülär Miticii aaçta. O asılı kalmıştı gölmeenin eteendän dudun dalında, belliydi, ani pek korkmuştu da hiç baarmazdı da.

-Dur ölä, çok kımıldama. - sert izin etti babu, sora dedi Ganinin mamusuna: - Git, seset komşulara, mari gelin!

Karı hemen çaarıverdi birkaç komşu da adamnar buldular ne yapmaa. Harmandan samannan üklü harabayı çektilär aacın altına taman neredä Miticik asılıydı, sora bir kişi pindi aaça da kosaylan kesti çocuun gölmeeni da o pat deyni!.. düştü harabaya samannar üstünä...

Buseremcey  toplanan insannar sansın bird n ilinnendil r. Miticik sapa-saa harabadan atladı er , bakındı iki tarafa da nic  bir yanık kopetti kaçarak, ne kuvedi varsa, süpürdü ev .

- Varmış kısmeti bu uşaan, - dedi komşulardan birisi, - ki g lmek kaaviymiş, eer kopaydı, vardı nasıl ya sakatlınsın, ya düşüp  ls n...

Ama Sofi babu yumuruunu sallayarak Miticiin ardına baardı:

- G rmeyim şansora seni aulda, zarardan zarara gezersin, zulum!

Bütün maalenin insannarını korkuttun, meikli!

-Mamo, b n da  l  korktum, - dedi kayınnasına Ganinin mamusu. - Te şindi da dizlerim hep taa titirerl r.

DÜZEN

Ganinin kardaşçı hem kızkardaşçı artık büüdüydülär, VELİ taa hep emeklärdi, ama Koli tay-tay da durardı. Gani pek sevärdi onnarı Mamusu içerdän çıktığıbi, bakardı aalamasınnar hem oynardı onnarlan.

Bir gün mamusu, Mercanka bulü, getirdi içeri çok iplik türlü renktä da başladı onnarı masurlara sarmaa. Mamusunun dolayında da hep dönüştürdü kendi soruşlarınnan Gani:

-Mamo, neçin bunnarı getirdin?

-Düzen koyacam, çocuum.

-E bunnar ne?

-Bunnar kelep, iplik kelepleri - dedi mamusu.

-E neçin birazı kırmızı, birazı sarı, te eşil da var...?

-Neçin ki açan palayı dokuyacêz, onda olacek türlü renktä yolcaazlar - kırmızı, sarı, eşil, maavi...

-E bu neçin? - gösterdi Gani çıkırını.

-Bu çıkırık, masurları sarmaa deyni. - annattı mamusu. - Te bak şindi gereriz kelebi elemnelerä.

-Bu delikli tafta parçaları elemne mi?

-Onnar. Te kelep gerili. Şindi koyalım onu te bu dönecään çivisinä, masurlan da geçireriz çıkırının şişinä, gereriz te bu urganı da başlêeriz elecektän çevirmää. Keleptän iplik söküler da sarılêr masurlara, gördün mü?

- Gördüm, mamo, - dedi Gani, - ver bän çıkırını çevireyim, ama sän ipli doorut masurlara da ikimiz saralım.

- Olur, hadi çevir...

Gani pek sevindi, ki becerirdi, sardılar çok masur, sora içeri getirdilər düzenneri. Açıan geldi içeri çok işlər, Gani artık yorulttuydu mamusunu soruşlarınınan. Düzenin yannarı büüktülär, onnarı koymaa, kamalamaa yardım etti bakası. Düzenin önünä hem ardına koydular iki taanä tombarlak odun.

- Bunnar ne? - sordu Gani.

- Bunnar krosnular, önünkü hem ardıncı krosnu. Ardıncıdan sökülüp gelecek ipliklär önünküsünä da sarılacak hazır dokunmuş plat.

- E bu ne?

- Bu mekik. Te mekiin içinä koyacez masuru argaç ipliinnen. Da te nasıl onu atêrız bir saaya, bir sölä.

- E bunnar naşey?

- Bunnar da gücülär. Onnar kaldırêrlar eriş ipliklerin birazını aşaa, birazını yukarı da açılêr ipliklerin arasında aralık, bu aazlıktan da mekik geçer.

- Ama te bu ne?

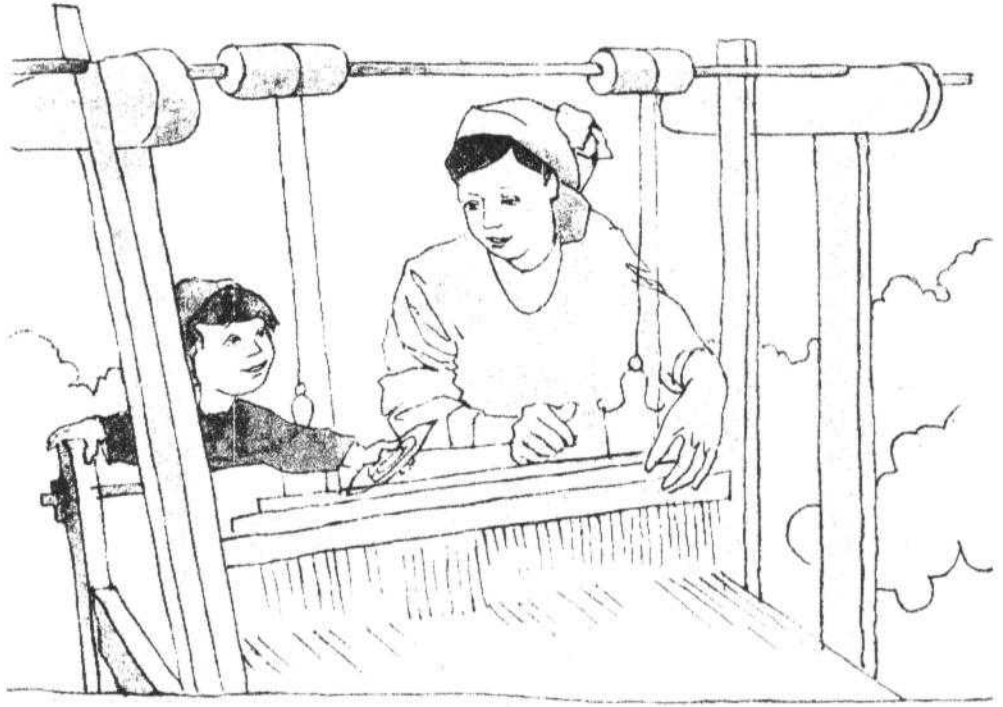
- Buna da dener tevä, onun içindä tarak. Teveylän tarak gezerlär ileri-geeri da urup sıkêrlar platı.

- Ama te bu demircik naşeycik?

- Ona da çımbar deniler. Onunnan platı gereriz taa kolay dokumaa olsun deyni...

Gani çok kanaatti büün, pek çok işlar üürendiydi. Avşamneyin, uyumaa yattıynan, düşündä gördü düzeni. O artık kuruluydu içerdä. Mamusu basıp ayaklaa açardı aazlı: krosnuda gerili olan ipliklär

birazı kalkardılar yukarı, birazı da inärdilär aşaa, bu araya atardı meki, urardı teveyi, sora basıp öbür ayaklaa genä atardı meki, genä çekärdi teveyi. Mekik gezärdi bir oyandı, bir buyandı, teve da hep ururdu:

- Trak-trak-trak! - Dokumak gidärdi. Krosnuya sarılırdı korafli yollu pala. Açan da mamusunun mekiindä bitärdi iplik, Gani verirdi ona dolu masurları. Sora biraz da oynardı, çevirirdi boşuna çıkırı. Mamusu baarıldı oynamasın ölä boşuna, ipratmasın uranı.. Anasının takazalarından Gani uyandı, olmuştu sabaa, içerdä halizdän düzen dokunurdu...

BİR KİYAT OKUDUK

Malisi Ganiyâ dedi, ani şindi ona bir kiyat gösterecek .

- Male, - sevindi Gani, - bân pek severim kiyatçık okumaa, ama isterim te ölä gözäl resimli olsun.

- Te islâ, - dedi malisi, biz seninnen aktaracez hem da okuyacez bir gagauzça kiyat. O şindi eni çıktı da bakan artık yazdırmış bizim evimiz için. Şansora üç ayda bir kerä pošta gazetalarlan bilä onu da getirecek, adı kiyatçın "Kırlangaç". Ama butakım kiyatlara ani çikêrlar sırasıyca, aylıkça ya ki iki-üç ayda bir kerä "Dergi" deniler. Te sayılêr şansora bizim gagauz uşaklarımızın da var kendi dergisi . "Kırlangaç".

- O bizä, küçüklerä, deyni mi? - sordu Gani, - ver bân onu aktarayım.

- Şindi, te oturalım da ikimiz bilä aktaracez.

- Male, ne gözäl onun kabı!

- Kabı da içi da onun çok gözäl hem yazılı da onda çok meraklı gagauz dilindä işlär.

Gani oturdu malisinnen da aktardılar "Kırlangaçı", baktılar resimneri, sora bir şiir hem birkaç söyleyiş okudular. Uşak pek büyük meraklan seslârdi, açan malisi bitirdi okumaa, çocuk aldı dergiyi kendi elinä, aktarıp bakardı her bir sayfacı hem sorardı: bu naşey, ama burada ne resimi?

- Tezdä gidecân şkolaya da hepsini üürenecân, kendin okumaa bilecân.

İkisi barabar baktılar taa iyri bukvaları da Gani artık tanırdı kimisini.

- Şansora her gün barabar bakalım dergiyi, - dedi o malisinä.

- Olur, bakarız hem yavaş-yavaş üüreniriz bukvacıkları tanımaa. Ama taa sora gösterecäm sana ilk şkola kiyadını, onun adı "Alfabe" ("Bukvalık")

- Ama "Kırlangaçı" bän pek beendim, onu isteerim her afta kabuledelim.

-Te islä, ani o çeketti çıkmaa, şindilik kayıl olacez üç ayda bir kabuledelim, ama sora beki taa sık başlar çıkmaa. Bakan dedi, ki ona her yılın abone olaceymış.

- Male, brak bana "Kırlangaçı" kendim bakayım hem Veliylen Koliyä da gösterecäm, üçümüz olur mu aktaralım?

- Olur, yavrum, sän düşünmüşün, "Kırlangaç" sizin küçük uşakların dergisiydir, sizin hen ii kafadarınız hem üürediciniz.

SABAA BALIK TUTMAA

Gani ıktı sokaa da bakınırdı, istäärdi görsün birisini da annatsın, ki onun vardı büyük sevinmeli - sabaaya erken o büyüklärlen bilä gidecek balık tutmaa. Ama bu onnarın maalesi da pak kuruydu, yoktu islä uşaklar, sadece kızçaazlar Miyalilerin köşesinde parçacık oynardılar. Gani bakındı oyanı-buyanı, yoktu ne yapmaa, gitti orayı.

- Ne geldin, ba Gani? - sordu Mariçi.

- Bişey, - kahırlandı çocuk, - yok kiminnän oynamaa.

- Batünnan neçin oynamêêrsın?

- O beni katmêêr, - taa pek kahırlı söledi Gani da sordu: - Siz oynêermıysınız?

- Oynêêrız parçacık, - dedi öbür Kızçaaz Paşı.

- Katın beni da, - istär-istemäz dedi Gani...

Hiç uymazdı ona bu kızçaazların arasında oynunna, ama açan da yoktu kiminnän...

Paşı baktı ona da sordu:

- Var mı parçacıkların?

- Yok.

- Na, vereyim sana te bunnarı da döşä kuklaca erini.

Gani aldı parçacıkları, ama hiç bilmäzdi nasıl yapsın kuklacının erini. O istäärdi sölesin, ani sabaaya. erken gidecek balık tutmaa, ama görürdü, ani bu kızların yoktu hiç havezi balıkçılı seslemää. Ganiyä sä buydu te o, ne en läüzümni. Balık tutmak bu "pustie" parçacıklara mı benzeer?

- Etecek oldu tutêrsin o parçacıkları elindä, ba Ganicik, - takazaladı

bu eni oyuncuyu Paşı.

- Nā baydım?

- Geldin oynamaa da bilmeersin nāpmaa. Düzelt te ölä elinnän parçacıkları da sora döşä.

- Bilmeerim, - gamsız-gamsız söledi Gani, heptän başka işä düşüneräk.

- Na, ozaman, tut te bu kuklacı! - Paşı verdi çocucaan elinä bir parçadan yapılı küçük kuklacık dartılı biyaz modacıklan da sora kendiycä koyup erä parçacıkları başladı düzeltmää:

- Te ölä, te ölä, ba dangalacık! Bu adamnar aslı hiç bişeycik kendileri becermeerlar...

- Ama ne, bän adam mı? - sevinip sordu Gani, sanırdı birdän büyük oldu.

- Diil, - dedi Paşıcık, - bizim mamu ölä deer bakaya...

Neredän bu Paşinin da aklına gelmiş mamusunun lafi. Görmäzdi, ani Gani bilmeer kuklacık oynamaa da sorsundu ona, nereyi sabaa gidecek, ozaman çocukak da üüneceydi kendi sevinmeliini... Ama neredä görülmüş kız kulluu balıkçılää düşünsün? Gani başladı sorulmadık annatmaa:

- Biz sabaa kalkacez karannıktan, - söledi o da duruklandı, baarim sorsundular, neçin erken kalkaceklar. Ama gamsız kızlar bunu da sormadılar... Eh, olaydı çocuklar, başka işti, onnar dayanamayceydılar, dipleyceydilər: var mı pardın, neredän gega aldın, neredä taa ii balık tutulêr hem başka... Dün Ganinin batüsu çocuklarnan iki saat bu işleri lafettilär, ne meraklıydı! Olaydı e Ganidä da

birkaç erkek kafadar! Kızçaazların sa arasında bu uşak üsüz gibi duyardı kendisini. O sorulmadık başladı annatmaa ileri dooru nelär olaceydi yaarina.

- Biz gidecez Yalpi deresinä balık tutmaa.

- Kiminnän? - son-sonunda çıktı bir da akıllı Kızçaaz da sordu.

- Bizim Lambuş batüylan. Ona dün geldi Petilerin Vanicii hem

Anka lelümnarın Tolesi, onnar üçü hem bän da onnarlan barabar

gidecäm. Gani sölämedi, ani batüsu ona dediydi, ki takışmasın

büüklerin ardına, zerä lobut iecek. Gani gördü nasıl hazırladılar

paardıları, baaladılar iplerä gega hem kurşundan aarlık düzdülär.

Ganiyi katmazdılar, ama bu lafları bir taraftan da seslemää hep taa iidi

parçacık oynamaktan... Bitkidä Lambuş batüsu kayıl oldu Ganiyi da

almaa, ama dedi:

- Sän erken kalkamayacan, balıkçılık o çok erken işi. Hem taa orada olur kayıp suya düşäsin da kabaat genä bizä, büüklerä olacek.

-Haliz ölä, - dediydi lelüsunnarın o Tolecik ta. Taa ii dursun evdä, ani başımıza bela olacek...

Te o da bir fenaydı, sadece çalışırdı Ganidän kurtulmaa. Gani bu lafları aklından geçirirken biraz sustu, sora söledi, ani onun da artık var kendi pardısı, ipleri - hepsi hazır. Kızlar sansın hiç işitmäzdilär, ne annadêr o, oynaardılar parçacıklarınnan. Sonunda Gani gördü, ani bunnarlan yok ne lafetmää da gitti evä baari hazırlansın islää yaarin için. Baktı taa bir sıra pardısını, ipini, sadece gegası yoktu, ama Vanidä vardı iki, beki verir birisini ona islää yalvardıynan. Taa sora baktı buldu sıcak flanisini unutmasın, zerä sabaaleyin serin olurmuş.

Butakım avşamneyin Gani büük umutlan gitti yatmaa sölenerek:

"Kalkmayaceymışım karannıktan... korkmayın, bän sizdän taa erken ayakta olacam, almanız da ardınızdan gidecäm, hiç duyamayceniz da, neredä sizä yannaşacam"

Oldu sabaa. Gani fırladı döşektän da baktı pençereyâ. Gün çıkmıştı başta dut aacın tepesinä. Uşaan gözleri doluverdi yaşlarlan. Ona okadar aar geldi, ki hiç durgudamazdı kendisini seslän buula-buula aalamaktan.

- Ne oldu, çocuum, neçin taa uyanamêêrsın da artık sıçannarı sulamaa başladın? - sordu anası.

-Ölä, gittilər da beni almadılar... - dizärdi Gani yumuruklarınnan gözlerini uarak.

-Kim gitti? - sordu mamusu.

-Batülar, balık tutmaa... Bän da istärdim onnarlan gitmäâ...

-Sän taa küçüksün, çocuum, - dedi mamusu, - sabaalen ölä tatlı uykucuunu olur mu bozasın o balıkçılık için?

-Ölä, küçüküm, ı-ı-ı diilim bän küçük! - Taa pek buulurdu yaşlarınnan Ganicik, neçin ki mamusunun da lafları onu heptän gücendirdiydilär, can erini sansın bir sancı saplardı, o bıktıydı artık küçük olmaa...

PAPUÇLAR

Bay Yorcü çoban pindi eşeenä da dedi ooluna:

-Gani, bän gideerim panayıra, alacam sana naşey-naşey.

-Naşey alacan, ba bakacık, sölesäne?

-Geldiynän panayırdan görecän.

- Açan sölämeersin, ozaman al beni da seninnän bilä. Bän pek isteerim göreyim Bolgrad panayırını.

- Olmaz, - dedi Yorcü, - panayırdan läüzim çok islâr alalım, geeri döndüynän eşek bizi taşıyamayacak, ona ük aar gelecek.

-Bän geeri dooru yayan gelecäm, kayıl oldu Gani,sadece onu da alsındılar panayıra.

-Ama mutlak mı?

-Mutlak, elbetki, sade kal evdä da seslä mamunu hem malini, ama bän getirecäm,ne dedim.

-Kalacam, baka, ama sölesäne ne alacan, bän avşamadan dayanamayacam.

-Dayanacan, dayanacan, - dedi bakası da dürttü eşään boşlarını ayaklarınınan, istedi yollansın tokada dooru. Çocuk dönüştü hep bobasının dolayında.

-Neçin sölämeersin, ba bakacık?

-İsteerim üüredeyim seni saburlu olasin, biläsin alatlamamaa, dar cannik o da bir kusurdur. Te neçin sölämeyecäm, beklä beni gelincä...

Yorcü çıktı auldan, Gani kapadı ardına tokadı da baktı, nasıl o eşektä yortarak gitti aşaa. O gün Ganiyä pek zoor geçti. Hep düşünürdü, sanki naşeycääz ona panayırdan getireceklär. Çıkıp-çıkıp

tokada bakardı aşaa, acaba taa gelmeer mi bobası. Sora gitti malisinä sordu, bilmeer mi bakası ne alacak.

-Bilmeerim, çocuum, dedi Sofi babu, - bakan panayırdan hepsimizä birär bişey getirecek, ama ne getirecek, onu kimseycää ilerdän sölämeer. Te geçti pazar da anana fistannık getirdi, bana da bir çember almıştı.

-Sadece bana bişeycik getirmediydi.

- Nasıl ölä getirmediydi? Diil mi bombonileri ilkin sana verdiydi? Hem taa almıştı halva, kovrik... Büün da bişey getirecektir mutlaka...

Hele gıcırdadı tokat da aula girdi bay Yorcu eşeklen edeendä. İlkin o indirdi semerdän bir çuval,sora urdu eşää sırlık auluna da alıp torbasını gittilär Ganiylen içeri. Gani dört göz bakardı,ne çıkaceydi o beklenmiş panayır torbasından.

İlkin Yorcu verdi 'Ve liylen Koliyä birär çavdar pitası, sora Ganiyä da verdi bir pitinka, ama o hiç pek sevinmedi, bekläärdi o naşey-naşeycii. Gani pitinkayı dalayıp sordu:

-Buncaaz mı o, ani dediydin, ba bakacak?

-Diil, - dedi Yorcu, - da çıkardı torbadan bir çift süt-biyaz papuç. Onnarın vardı gözäl eşil ipleri hem cıngır-maavi kenarcıkları. Gözäldilär, pak gözünü tutardılar...

-Te bunnarı sana aldım.

Gani kavradı onnarı da sevineräk başladı çeçevirä bakmaa. Onnarın maalesindä hiç kimseyciktä yoktu bölä ayak kapları. Uşak tezicik giidi onnarı, geldilär taman ii ayaklarına görä. O istedi çıksın sokaa da göstereyin kafadarlarına, ama düşündü, ani şindi artık avşamdı, sokakta az uşak olmalı. Gösterecek o eni papuçlarını saba,

açan maalenin hepsicii uşakları toplu olaceklar. Şindi o yalnız sevinirdi papuçlarına, gezärdi içerdä, adım yaptıkça bakardı aşaa ayaklarına - pek kıvraktılar onun eni papuçları.

ENİ ŞCOLACI

Pazar günüydü. Gani kalktı da gördü, ani Sofi babu nereyâ sa hazırlandı gitmää.

-Male, genä mi çöşmeyä gidecez? - sordu o.

-Diil, yavrum, - dedi babu, - şindi Panayıya orucu, läüzim kliseyâ gideyim da dua edeyim Allaha, ki saaselem etiştik bu günnerä.

-Malicik, - sordu Gani, - sade oruçlarda mı kliseyâ gidiler?

-Yok, kliseyâ olur gitmää her pazar, ama te biz bir türlü etiştirämeeriz, da bän deerim, çocuum, baari oruçlarda taa sıkça Allahın evinä gideyim.

- Male, beni da kliseyâ alsana, - takıldı Gani, o istärdi hep malisinnän bilä olsun.

- Bakan sımarladı almayım seni birerä, neçinki ikiniz barabar tükäna gideceymişiniz.

-Aha, mali, - sevindi Gani, - bän taa pek tükäna isteerim. - Gani bilirdi, ki tükäna gidärsälär, bakası ona neysä alacak.

Sofi babu dattı çemberini, kuşadı kara fartasını da gitti kliseyâ, taa biraz sora Gani da bakasınnan tutulu kol-kola gittilär tükäna.

-Bakacık, ne alacez?

-Sana bir eni çanta alacez. Te Panayıya yortularından sora sän artık şkolaya gidecän. Diil mi artık büük çocuksun, şkolaya gitmäk çantasız olmaz. Onun içindä tefterlerini, kiyatlarını taşıycan, şkolayı bitirmeyincä çanta senin omuzundan inmeyecek.

Gani kanaatlıktan, kabarmaktan bilmedi ne sölesin da sadece sordu:

-Tefterleri mi?

-Tefterleri, karandaşları, kiyatları, - dedi bobası.

Gani sevinmeliktän başladı şımarıp-atlamaa...

Taa tez istärdi görsün, nasıl olacek onun eni çantası.

Tükända satıcıyka gösterdi çok türlü çantalar: kırmızı, turuncu, maavi. Ama Gani beendi bir eşili. Onu da aldılar. Bakası çantayı ölçtü. Eni kayışçıklarından astılar çantayı çocuun omuzlarına.

Geldilər evä. Ganinin mamusu ilkin gördü eni çantayı oolunun arkasında.

- Ne gözäl yaraşêr benim çocuuma epiz-eni çantacık! Gel mamun seni sevsin, hep istärdin büyük çocuk olasin, te artık şkolacıysın...

- Elbetki, elbetki! - kabardı bakası da oolunnan.

Bu arada işidildi kimsä girdi hayada. O Sofi babu artık klisedän dönmüştü. Gani tezicik saklayıverdi eni çantasını köşeyä da, malisi içeri girdiynän, sordu:

-Mali, a bil bana baka ne aldı?

-Ne bileyim, bekim tefter aldı?

-Diil.

-Karandaş, kalem, çanta?

-Aha, te bildin, - atladı Gani sevineräk. – Te benim çantam, - dedi

o da çıkardı onu köşedän.

- Ama da islää çantan var, be Gani, - dedi Sofi babu, - sän şindi artık birdän şkolacı oldun.

- Aha, öbür aftaya, malicik, bän artık şkolaya gidecäm...

Gani genä giidi omuzlarına eni çantayı da gezinirdi ölä horoz gibi içerdä.

KIRKKAŞIK

Mamusu dedi çocuuna Ganicää:

- Büün, çocuum ilkyaz yortusu, mart ayın sekizi.

-Bana malim da söledi, ani büün yortuymuş, kolaç yapaceymış, dedi.

-Yapayacez da üleştirecez komşulara da, kendimiz da iyecez te ölä iki delikli kolaç. Bu yortuya Kırkkaşık deniler, bu günde artık ilkyaz bastı kendi dooruluklu dooruluuna. Kırkkaşıkta, açan tolokada oyanda-buyanda taa kaarar erdän kalkmamış, bizim gagauzlarda zamandan varmış adet kıra çıkma da çiydem çiçää toplamaa.

Çiydema taa sık gençlar: kızlar-gelinnar gidärmişlär da getirirmişlar top-top ilkin açan maavi, biyaz taazelää kokan çiçecikleri koyarmışlar onnarı içerlerine, nica ilkyazın musaafirlerini... O zamannardan ilkyaz geç kaarları için gagauz halkı düzmüş bir da çok gözal bilmeyeca. Hadi bilin onu:

Ak-pak yımırtamıysın,

Çiydä çukurdamıysın?

Kız-gelin gitti çiydemä

Sän taa buradamıysın?

(geç kaar)

* * *

ANA YATAK HEM EVLAT

Küçüklük çekeder sallangaçtan, ani evel asılıymış dört iplen içerdä kiriştä, kimi gagauz küüylerindä bu uşaklık sallangaçına taa deerlär beşik, taa başka erlerdä dä bu sallangaçın erinä tekneyi kullanêrlar... Ne meraklı - ekmeklen sonsuzluun başlantışı - bir erdä!

Ama büünkü günümüzde sallangıcımızın adı da başka oldu, diişildi. Ah hem aman! En eskiliimizi, en çeketmemizin da öz döşeciimizin da adını kaybettik, battı! Yazık!!!

Ama beki var taa aramızda kuvet annamaa neyi aarardık, da neyi kaybettik, da neyi bulduk. O küçüklük sa, angısının adı şindi yabancı dıldän gelir - o bir dört tekerlecikli yalabık donaklı taligacık. Onun içindä hep o evelki kaba kundaamız, poyumuz hem kırmalı kadreli yastımız. Taligacın altında var türlü prujinalı cingirdaklı tekerlecikler. Analar onu sallamêrlar evelkisi gibi hızlandırıp bir oyanı bir buyanı, ama sadece dürteerlär da o kendisi sallêr eni dünäaya gelän adamı. Ama "o adam" bir türlü raatlanameer... Gecä yarısı sa çoktan geçti... Ana kalker, alêr kucaana evladı:

- Sölä, küçüm, necin raatsızsın, nereciin acıyêr? Bak mamucuuna da sölä!

Ama küçük söyleyameer. O bilmeer taa lafetmää, ama kucakta uslanêr, yakın uyuklamaa... Sanki neredän duyêr bu yavru, ani burada ona islää, ani burası cennet?

Anası usulcuunnan koyêr küçücää kendi kucaandan epiz-eni yalabık taligacın içinä, kaba erä... Ama uşak dap-duru gelip çıvdırık gibi baarış koparêr.

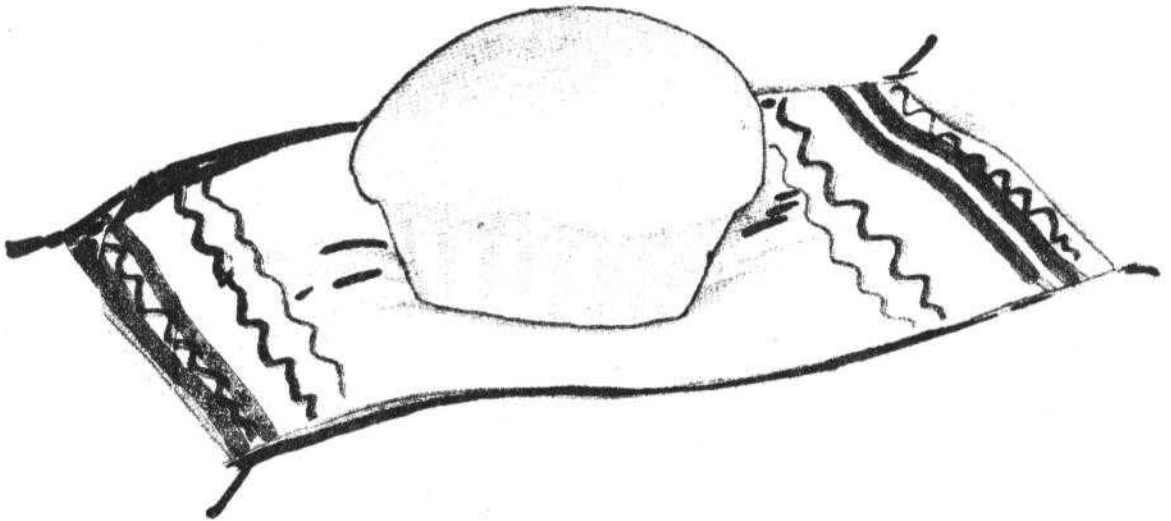
Näpsin ana? Enidän alêr kucaana, gezdirer -usluluk, yok ses. Te

burası ona bezbollahi kendi eri uslanmak hem raatlık dünnääsı. O uyuklêêr. Ananın da gözleri kapanêrlar... Yorgun insan isteer koysun uşaa genä gözäl kaba erä, ama... orada enidän sansın ateş - aalayış, baariş...

Mamu alêr yalabık yataktan yastıcaa, koyêr onu ayaklarının üstünä da eskiycä, nicä kendisini anası sallamıştı - sallêêr evladı kendi ayaklarında: "A-a-a-a-a, A-a-a-a-a, A-a-a-a" Nani-i-i, Nani-i-i, Nani-i-i, nani!"

Uşak uyumuş, anası da dirseenin üstündä ban gitmiş. Anaylan evlat derin hem raat kendiyçä uyumuşlar. Ne mutlu, hiç duymamışlar, nası sabaa olmuş!

Te güneş da artık pençeredän bakêr bu gözelim-gözelliinä.

ÖMER

Gagauz uşakları, siz artık bilersiniz benim annatmalarımından Gani'yî. Bu çocuk bizim Bucak tarafımızdan bir küçük. Ama bugün bân sizi tanıştıracam Ganinin yaşında bir başka çocuklan, onun adı ÖMER. Yaşêêr bu uşak bizdân çok uzakta - Türkiyada, ama bu memleket çok gözâl bir er: üç taraftan denizlârlen sarılı. Orada uşaklar hem hepsi büyük insannar da lafederlâr hep bizim gibi türkçe, sadece ani bizim dildâ insannarın adları azıcık taa başka...

Siz var mıdır deniz gördünüz? Elbetki, olmalı vardır. Bizim Bucak tarafımızda da deniz var, onun adı Kara Deniz - o bir çok büyük su, ama kimisi bizim uşaklar olur olsun taa etiştirmede görmää Kara Denizimizi. O okadar büyük, ki bir kenarı uzanêr Türkiye memleketinâ da, ama, dediymiz gibi, Türkiyenin var başka da gözâl denizleri. Onnarın suları duruk, pak, nicâ göz yaşı, hem çok sıcak, yazıkışı olur yıkanasın... Bân da geçti yazın karımnan bilâ gittim Türkiyeyâ, biraz sıcak denizlerdâ yıkanıp dinnenmää. Da te taman orada, Ege denizin kenarında tanıştık bu Ömerlen, türk uşaannan hem onun iki kızkardaşçıklarınnan. Her sabaa biz, denizâ gelip, yıkanırdık, sora kumda güneştâ yısıdırdık arkalarımızı. Ömer da orada denizin boycaazında bir vilada yaşardı. Sabaylen, bizim gelmemizlen barabar Ömer iki kızkardaşçınnan çıkardı havada oynamaa . Kaçınırdılar, toplardılar sülücäk, sora sıcak deniz sucaazında yıkardılar ayaklarını. Taa ilk gündân uşaklar bizi gördülâr, ama yaklaşmaa kıyıştırmazdılar. Yılık adımı bân kendim yaptım:

-Senin ne adın? - sordum.

-Ömer, - dedi çocuk biraz utanarak.

-E bu kızçaz senin kızkardaşcın mı?

-Aha, - salladı o kafasını da ekledi, - onun adı Elif.

Biraz ötedä dururdu en küçük kızkardaşcık, olsundu üç-üçbuçuk yaşında, kara gözlü, kara saçlı, ayacıkları inceikti, sansın hemen kopaceydılar, o uşacın da adıydı Sayma. Bän sordum Elife:

- Nasıl sizä burada, ii mi?

Ama bu Kızçaaz hiç bir da ses çıkarmadı. Onun erinä Ömer dedi:

- Pek ii, Elif da kafasını salladı.

Bän çok beendim bu uysal, yavaş uşakları, istedim taa yakından onnarlan tanışayım da bu üzerä dedim:

- Ömer, bän sana bir baaşış verecäm.

O gülümsedi. İşidince baaşış için, kızlar da meraklandılar, ilkin taa bana yakın Elif geldi, sora sakına-sakına Sayma da yaklaştı...

Benim cöbümdä vardı bir küçük düdücäk, çıkardım onu, aldım aazıma da keskin şuruldattım, verdim Ömerä.

-Al bunu senin olsun! - dedim.

Düdücään şurultusu uşakları taa da çok meraklandırıdı hem sevindirdi. Bu şurultuya yanibaşımızdaki büyük insannar da kulak asmıştılar, ama Ömer sevinmeliktän benim boynuma sarıldı, sora kendisi bir çok kerä şuruldattı. Saymanın hem Elifin da gözleri Ömerin elindeki düdücektä kalmıştılar, sora bakardılar bana, sanırdılar onnara da verecäm birär baaşış, ama bendä başka bişey yoktu. Yanımıza bizim toplanırdı insannar, hepsinä meraklıydı, nelär lafederiz. Bana uymadı bu kalabalık da dedim uşaklara:

- Hadi çekinelim bir tarafa, te o boş skemneyä. Gittik...

Bän oturdum, yannaşık oturdu Ömer, onun da yanına dizildilär Elif hem Şayma. Lafımız sansın bitmişti, Ömerin vardı işi: çevirip-çevirip bakardı düdüünü. Eliflen Şayma da indilär skemnedän erä, diz çöktülär Ömerin önünä da bakardılar meraklı düdüü... Ege denizin da sıcak dalgalarında çırpınırdı uşaklar, kayıklarda gezinirdi dinnenicilär...

Elif baka-baka dayanamadı:

- Ömer, ver bän da çalayım bir keretçik düdücektä, - dedi o.

- Olmaz, - cuvap etti Ömer, sallayarak kafasını.

Elif çok gücendi, küsü dolu gözçeezlerini iiltti aşaa.

Şaymanın da bakışçından belliydi, ki çok istärdi baari elceezinnän dokunsun o baaşış düdücää, ama Elife vermediydilär, ona hiç da vermeycektilär -bunu annadı da Elif gibi derin küsülüydü.

Bän kabaatlıydım, läüzımdı bu uşaklara da bişey baaşlayım, fakat yanımda hiç bişey yoktu. Sora aklıma geldi: yakında bir kayık içində brakmıştıq torbamızı, orada vardı üzüm, dedim:

-Şayma, Elif, gelin bän sizä üzüm ikram edecäm.

Kalktıq skemnedän, gideriz üzüm imää, arkamızdan düdüktä şuruldadarak Ömer da gelir.

Elif: - Neçin gelersin, sana düdük verdilär e?

- Verdilärsä ne? Sän da amıcasının boynusuna sarmaş, sana da verirlär. - sirkelendi Ömer.

Bän istedim güleyim, ama kıyıışmadım da sadece bıyık altında gülümsedim. Kızlarla oturduk kayık içinä, açtım torbamızı, Elife verdim bir salkım üzüm bir da verdim Şaymaya, aldım kendim da iyeriz... Kızların küsüleri biraz geçmiş gibi olurdu. Ömer dururdu bir

tarafıta.

- Gel, Ömer, gel, sän da bizimnen i üzüm!

O yaklaştı kendi elinnen bir pandal aldı. Hepsimiz iyirdik. Torbada başka salkım yoktu, kalmıştı dibindä teneciklär. Karşımızda beş-on adım uzakta, benim karımdı. O yıkanmıştı denizdä da su boyunda güneşlenirdi, bizä laf kattı:

- Hey, gençlär, getirin bana da üzüm!

-Çocuklar, - sordum bän uşaklara, - bulümuza, sayılêr karıma, ne verecez?

- Bulü da te o üzüm tenelerini, ani torbanın dibindä var, onnari isin,- dedi Ömer.

Benim genä gülecääm çıktı... Ama ürekli açığız, şevik Ömeri çok beendim. O kendi üzümünü iir-imaz genä ceketti düdüünü şuruldatmaa.

Bän: - Ömer, sän poliştä benzeersin, - dedim.

- Aha, - kayıl oldu Ömer.

Elif: - Bän da polişt olmaa isterim, - dedi da baktı benim cöbümä. Annadım, ki bu uşak çok istärdi onun da olsun düdüü. Ama hiç bir türlü ona yakışmazdı sarılsın bir yabancı amıcanın boynusuna... Elbetki, sanırdı sadece ölä baaşışlar kazanılêr.

Şayma da baktı benim cöbümä, o pek az lafedirdi. Üzümcüünü idiktän sora yaklaştı Ömerä da incecik parmacınnan gösterdi düdüü - bu sayılırdı, ki o da istärdi bir kerä şuruldatsın. Ömer bunu annadı, ama elinä versin düdüü yınanmadı (pek paalı işti, bakarsın bozular). Kendi koydu Şaymanın aazına da dedi üflesin...

Bän çok kerä bulundum Türkiedä da gördüm, ani türk uşakları ii

bilerlär bizim türk dilimizi, ama onnar çok gözäl terbiyeli da utancak olarak pek az lafederlär.

Ömer birkaç gündä eni düdüklen deniz boyundaki dinnenicileri iyicä bıktırmıştı. Bän geldikçä yıkanmaa, o sarılırdı benim boynuma, çok şeylär ikimiz lafedärdik. Bir gün geldi yanıma düdüksüz, bän sordum, neredä düdük.

Ömer: - Bobam kaldırdı, onu deer taa az şuruldadaymışım, zerä insannar raatsız kalırmışlar, üzülürmüşlär...- Ömer biraz sustu da sora ekledi -Bän güzä şkolaya başlayacam, bobam deer üürenmeyäymişim zararcılaa, aalemä engel çalmayaymışım.

Bän sordum:

- Ömer, sän büyük olduyun, şkolaları başardıktan sora, ne olacan?

- Elbetki, poliştist olacam, - çetin söledi o.

Bän düşündüm, sanki bu düdük mü göstermişti zanaata yolu?

Bizim dinnenmäk günnerimiz artık bitmiştilär. Sonunda geldik adetä görä birär gümüş denizä atmaa, çünkü başka sıra da gelem deyni. Söledik uşaklara, ki bu ayırmak günümüzdü; avşama gideriz evimizä Kişinêua.

Ömer sarıldı boynuma. Elif hem Şayma gözlerindän yaşlarını silärdilär. Sora üçü da dizildilär deniz kıyısına da, elceezlerini sallayarak bizi geçirirdilär...

«BUCAAN DALGASINDA» N. Baboglu için

Vasilisa Grajdan

Dedelerdän etişmiş bizä bir inan, göktä olan mum gibi yanan yıldızlar varmışlar insannarın yıldızları. Duuduynan bir can, göktä da peydalanırmış yıldızın birisi. Deerlär, yıldız da düştüynän insanın birisi geçinirmiş. Gök yıldızları zengindir-aralarında var türlü: anşısı taa şafklı, anşısı taa tunuk, ama herbirinin kendi şafkı var. Bük yıldızlar da küçüklär da geçmişi aydınadêêrlar...

Gagauz literaturasında da geçän XX-ci asirindä bir bölük yıldız peydalandı, onnarın arasında bizim anılmış yazıcının NİKOLAY BABOGLUNUN da yıldızı - en şafklı, en bellisi şıladı.

Nikolay Baboglu duudu mayın 2-dä 1928-ci yılda. Kıpçak küüyündä yaşarkan ilkin başlankı klaslarını geçti sora üürendi popaz şkolasında. 1950 yılda başardı Kagul pedagogik uçilişçesini hem taa sora bitirdi Kişinev Devlet Universitetin filolocik fakultetini. Pedagogika uurunda çalıştı çok: oldu şkolada üüredici, direktor taa sora yıllarca işledi Moldova Respublikanın Ministerliindä ministir yardımcısı.

Yaratmaa N. Baboglu başladı taa 1940-cı yıllarda. 1968-ci yılda onun «Gagauz folkloru» kiyadı çıktı. Taa sora da sıravardı şiir hem proza kiyatları basıldılar (artık vardı gagauz dilin yazısı). Yazıldı publiştika hem şiir kiyatları da, yazdı ana dilindä pyesa hem çevirdi gagauz dilinä moldavan hem rus dillerindän.

Bu günnerä kadar bilinär yazıcının basıldı 30-dan seedä kiyatları. Üüretmä işleri için 1961-ci yılda N. Babogluya verildi Devlet medali «Za trudovuyu doblesti». Taa sora 1996-cı yılda yazıcılık işleri için Baboglu kabuleder medali «Pentru meritul çivik». Gagauziya

Avtonom bölgemizin adından da avtor Baboglu kabuleder ad «Gagauziyanın şanlı Vatandaşı». Ama nesoy da zor iştä bu adam bulunmaydı bir zaman da yaratmak yolundan brakılmêêr.

Sayın N. Baboglu, yaratmak işi sizlerä nedir?

N. Baboglu söleer:

- Benim annamamda bu iş türlü zamannarda diişildi. İltän bän, açan gagauz yazımız taa yoktu, düşünürdüm, ki kendi ana dilndä yazmaa-okumaa çok işlää olur. Ozaman denäärdim yazmaa-okumaa rus hem romın alfabetlerinnän, angıları ozaman bizdä geçärdilär.

Ama yaratmak haliz nicä proşes geldi aklıma, açan girdim YAZARLAR BİRLİİNÄ da bän düşündüm, ki bu iş diil ölä, ani tutundun da yalnız-yalnız yaptın, düzdün. Tutunursan kazmaa, sürmää, başka ölä iş yapmaa - onnarı becerir herbiri. YARATMAK sa var bir ayırı iş, o bir ilerdici, ilerdici haber, yukarı çaarıcı duygu, olur deyelim o var ihlam. Peydalanêr o zaman, açan yaratmak duyguları çekederlar yaratıcıda, açan o duyêr onun içindä bir zor çeki yazmak için. Bana ihlam geldi, açan haliz yazıcılıın dadına erdim. Halizdän bu işi tanıdım çalışırken Moldova Yazarlar birlindä literatura konsultantı başı.

Ama var taa bir iş aslı, ki yaratmak ihlamı herbirinä gelmeer. O geler bezbelli, ona, kim bu işä baaşlêêr kendini. Benimcä olur deyim ki haliz yaratmak duyguları Allahtan olmalı verilerlär. Bu üzerä haliz yazıcı olmalı işider, ki lääzim işitsin, ki var canında derin duygu.

Bu türlü bän kendim da başladım yazmaa o zaman aklımda, fikirimdä, can erimdä duydum sansın bir sırnık karandaşı almaa da yazmaa...

Soru VASILISADAN:

İlk yaratmanızı hangi yazıda başladınız?

- En ilk yaratmalarımı romın dilindä yazdım. O dildä, angısında şkolada üürenirdim. Aklıma geler o benim uzak yaratmam, şiir sayılırdı, ama şiirä da o benzemäzdi. Oydu taa çok bir pamflet gibi, bir şkola kafadarımızaydı. Onun için bän lobut da idim da sora çok vakıda yazmayı braktım. Taa sora peydalandı gagauz dilin alfabeti da bän başladım yazmaa kendi ana dilimdä. Bu türlü yaratmak beni git-gidä kapladı, sevindirdi, üreemä verdi iinti, becerikliimä da hep taa meraklı ihlam. Butakım yazıcılık işi oldu benim bir sevgili zanaatım, esap aldım, ani yazıcılık diil bir oyuncak, ama çok läazımlı bütün millet işi.

SORU GRAJDAN: İlaf oldu deyini, ne olur taa deyelim ihlam için?

CUVAP, BABOGLU: Elbetki, ihlam için olur pek çok İlafetmä. Nasıl da öncedä söledik, o hızlandırıcı bişey. Gördün, beendin, düştü üreenä –o saat isteersin yazmaa, ya onu birinä sölemä. O seni dürter saklı, brakmeer raata, dürter seni ürekçä, dürter yaşamakta...

VASILISA GRAJDAN: Siz, sayın Baboglu, yazêersınız annatma da, şiir da, publişistika da, çalıştınız pyesacılıkta da... Nicä düşünersiniz, hangi janrada sizin kaleminiz taa sivri?

CUVAP: En gözäl, en sivri bän sanêrım, ani düz yazıda gider. Bu uurda benim yaratmalarımı aldılar şkola kıyatlarına. Orayı girdi yaratmalarım benim çoyu, da bän onnarı verirkän şkolaya, taa bir kerä geçirdim fikirdän, düzelttim büyük cuvaplan, ani olsunar haliz edebiyat deyini.

VASİLİSA tekerleer sözü:

N. Baboglunun ilk kiyadı «Gagauz folkloru» çıktı 1969-cu yılda. Sora çıkêr annatmalar «Legendanın izi»-1971, sora 1979-cu yılda, taa sora peydalanêêr eni annatmalar «Bucak ecelleri...».

1980-ci yılda Kişinevda N. Baboglu basêr annatmayı «Karanfillâr açtılar enidân». Okuycular kabuletilâr bu kiyadı çok büük meraklan, onnarın istemesinâ görâ 1986-cı yılda tiparlandı rus dilindâ dä.

ANNADÊÊR STEPAN BULGAR, yazıcı hem kritikacı:

Baboglunun var derin izleri gagauz literaturasında. O, var nicä demää, - baalantı eski gagauz yazısınnan hem bu günkü kulturaylan. O kaleminnän yazıda gösterdi var 30 yıllar arası kulturamızın çok baalı işlerini eskiliklän. Baboglu getirdi bizä çok meraklı hem dooru proza yaratmalarında. Onun kahramannarı derin iç erindän gelerär. Avtor onnarın kulturasını bilir diil işitmektän, ama derin tanêêr onnarın yaşamaya bakmasını halizdän. Bu beterä N. Baboglu çıkardı çok aslı hem derin süretlär. Baboglunun personajları, literatura obrazları var örnekk literaturamıza, neçin ki onnar haliz halkımız kendisi. En önemli literaturada obrazlar, yoksa obraz, o yazı diil literatura. N. Baboglu kurdu en derin obrazları gagauz literaturasında da tanıttı onnarlan bizi bütün dünnääya.

ÖTEYÄ DOORU KENDİ BAKIŞLARINI ACIKLÊR

MOLDOVA MİNİSTERLİİN ZAAMETÇİSİ

ANNA STOLETNEAYA:

Nikolay İgnatievic taa çok yazêr proza. Benim esabıma görä, bizim gagauz literaturamızda taa becerikli Babogludan prozacı yok, o

bu uurda geçilmedik. Angı yaratmasını da alsak, o gözäl yazılar folklorumuzun kökündän kopma. Hererdä çok ata sözleri, söyleyişlär, bilmeycelär, türlü söz kırintıları. Babogluda var erşey,ne var bizim halkımızda.

Bölä söz sade halkta var hem Baboglunun yaratmalarında. Baboglunun eserindän görünür, ki avtor derin izlemiş hem yaşamasında geçirmiş halkın yaratmalarını.1969-cu yılda Baboglu tiparlamış bir ayırı kiyat folklor için. Bütün avtorun yaratmalarında göreriz onun kendi yaşamasını, o işleri, neleri o kendisi geçirmiş, o olayları, o zorlukları, aaçlık vakıdını, o diişmekleri, ani olmuş zamanında. O zamanın göz-göreni, yazıcısı N. Babogludur. İsteerim ayırı nişannayım bir annatması için «Karanfillär açtılar enidän». Baboglunun eni personajları bu kiyatta göstererlär inteligent üzlerini, en faydalı yaradıcılarda – üüredicileri. İki aylä ortada Todur Çilingir uşaklarınnan hem taa bir sıradan aylä, angıları annatmada simvolizirovat ederlär o zamankı küüyümüzün üzünü. Karanfillär ... annatması yazılêr taman Sovet Birliin geldü zamanında hem bir yıl kalmıştı Dünnä cengin tutuşmasına da bu zamanda yaşêêrlar avtorun personajları. Sıradan aylä küülü uşaklarınnan hem inteligent üüredici. Annatmasında avtor kullanêr ii metodları. Çalışêr personajlar bütün görünsünnär. Aylä uşaklarınnan, maalä bütün sokaklan. Toptan, annatmayı baktıynan, çıkêr ki bu millet düşer çok kısmetli olsun geleceendä. Bu gelecek nişannarı insanın uşaklarında.

Karanfil - o bir serbestlik çiçää. Bitki çumledä çok erli-erindä söyleer, deer bakın, ne gözäl şıralı al karanfillär, nasıl onnar şen açêrlar, bu da bir simbol, ki çiçeklär gösterer halkımızı.

Bileriz, ani yaratıcılar çoyu yazılarını şiirdän çekedärmiş, ama burada da bizim yazıcımız kendiycä başlêêr düz yazıdan, şiirlär onda geçtilär ikinci plana, ama şiir yaratmasında da avtor gösterdi kendini çok üüsek halda. Herbir yaratmaları, da bizim gagauz literaturamızda N. Baboglu bir en bük usta klasika sı. Bölä demişti bizim gagauz literatürä kritikacımız Topal İvan. Baboglu var en bas yazıcımız Gagauziyada., onun yazısında görüner haliz klasika fraziologiyası. Baboglu var bir bük gagauz klasikas - bu sölemäklän herbiri kayıl olacêk. Baboglu akına geçilmedik klasika literaturacımız.

VASİLİSA GRAJDAN ekleer:

N. Baboglu diil sade bükler için geçilmedik klasik, ama küçüklär için da onun yaratmaları kaldırêr yazıcıyı yukarı. Alalım seriya annatmalarını «GANİ» - bu bir bük original şedevra – örnek komşu yazıcılarına deyni da.

N. Baboglu eklêr kendisi için. O deyer: Annatmalar kiyadı «GANİ» oldu benim KARA ÇOBANNAN buluşmamdan sora. Bey, dedi D. Kara Çoban, - bizim gagauz dilindä şkolalarımız artık işleer, ama küçüklere literaturamız yok. Sän, kardaşım BABOGLU, çok işledin şkolada, bilersin bizim küçükleri çok derin, neçin yazmêêrsın uşaklarımız için?

Bän biraz düşündüm da kayıl oldum yazmaa uşaklar için, sordum KARA ÇOBANA, neçin kendi yazmêêr? O dedi, ki BABOGLUDAN TAA bük annadıçı usta literaturada yok, ondan taa ii bu işi kimse yazamar. İkimiz da güldük. Dedim, hadi, brak, kabartma Babogluyu boşuna.

Ama bän heptän vazgeçmedim Kara Çobanın teklifindän da. Bu

türlü yazdım 23 annatma kısa «GANİ». Onnar çıktı,acan KARA Çoban artık raametliidi. Saa olaydı, sanerım, sevineceydi.

VASİLİSA GRAJDAN: N. Baboglu dener kendisini dramaturgiyada da. Onun biricik pyesası «Mumnar saalık için» kaldırêr ölä büük problemalar, ani gelerlâr diil sade gagauz halkın yaşamasından, onnar zeetleer bütin dünneyi. Büün gagauzların var milli teatrosu. Ama neçin Baboglunun pyesası sahnedä koyulmadı? Sanêrız o mutlaka görececek rampa üzünü.

1988-ci yılda Baboglunun çok yıllarda yazılmış şiirleri «Tarafımın Pietleri» çıktılar, nasıl da bütin yaratmalarında şiirleri sıkı baalı folklorlan. 2003 yılda çıktı taa bir şiir toplumu «Guz çiçekleri» çok avtorun seçmä şiirlerinnän. Bu şiirlâr yazılı gözäl dillän, duygulu hem fîlosofiya bakışınnan. Baboglunun bütin yazmasının var kendi kanonnarı, neredä en önemli dil. Dili islää bilirsän, peydalanêêr vergilâr da. Bu takım dil taa zenginneder yaratmyar. Ama yazıcıya en ilkin geler fikirlâr: neyanda gezdin, nelâr gördün-hepsi toplanêêrlar da olêr çeketmesi,sora poet onnarı işleyip yapêr şiir. Te birkaç onnardan:

1. BEATRİÇE .

2. SEVERİM .

3. ANGI YILDIZDAN?

Önemli N.Baboglunun publiştika yazıları da. Onnar dürterlâr folklor etnografiya, üüredicilik temalarını Gagauziyada,taa gösterelâr halkımızın kendi yakın milletlerinnän ilişkilerimiz.

Baboglu literaturada çalışmaları için teklif edildi Moldova Yazarlar birliinä işä – literatura konsultantı. Baboglu söleer kendisi,

ki nekadar çalıştı, çok kuvet koydu, ki taa ilerlesin bizim enez peydalanan ana dilindä literaturamız. Butakım N. Baboglunun yardımınnan yazıcı oldular V. FİLİOĞLU, P. YALANCI, O. RADOVA hem başka. Ne mutlu canına ilik yapana hiç bir da kıskançsız!

Elbetki, becerikli yaratmak nicä bir yıldız açileer göktä, bütün halka şafk eder, yolu gösterer. Gagauz literaturasında yazıcı N. Baboglunun yıldızı en belli, en şafklı. Onun işi, yaratmaları ömürünä kalaceklar hem izmet edeceklär herbirimizä, bütün halkımıza.

Saalık hem uzun ömür canabinizä, sayın N. Baboglu! Programa başarlêêr türküylän «Altıncık Bucak». Laflar N. Baboglu, çalêêr İON BASS.

BENİM KÜÜYÜM

Bizim küüyümüzün sokaa, näändaydı benim ana-boba evim, taa dararaktı, ama o sokacın uzak ucu kenara çıkardı, İlkyazın oradan günduusundan, nicä bir sırçalı pençeredän ilk güneş, bizim sokacımıza ururdu da gündän aydınnık hem sıcak ilkin bizä gelirdi... Bän, açan küçüktüm, doyamazdım orasının ilk güneşinä sevinmää. Paskelle oruçlarında, islää havalarda bizim sokakta uşakların hem gençlerin sesleri hiç kesilmäzdi, biz, kızçaazlar, "rop-rop" kaçardık, ama çocuklar top hem çelik oynardılar. Bizim gülüşlerimizdän maalä ötärdi. Sora oynardık bir oyün "Daullan, zurnaylan".

Biz dizilirdik kızçaazlar karşı-karşıya, dördär-dördär da ileri-geeri örüyeräk, ellerimizlään da arkadan tutulu, çalardık:

Daullan, zurnaylan
şanlı alaylan. . .

Karşımızda olan dört kızçaaz da, hep çalarak, sorardılar bizä:

Ne istärsiniz,
Ne istärsiniz
Bizim alaydan?

Biz söläärdik:

Daullan, zurnaylan
Kız-gelin alırız,
Bir kız gördük
Kara kaşlı, kara gözlü
Onu istäriz. . .

Karşımızdaki kızçaazlar:

Ya Őu kızın,

Ya Őu kızın

Adını bildirin. . .

Biz sölärdık o kızçaazın adını, kimi

isteeriz:

Adı da, kendi da

Oli – kadına..

Adını sölediynän, Oli çıkardı sırasından da geçärdi bizim sıramıza. Biz olurduk beş kişi, karşımızda sırada kalırdı üç. Burada oyun başlaardı enidän. Bu yol kadını istärdi öbür sıradan kızçaazlar. . .

Ama nasıl gözäl dururdu, açan kenardan bizim sokacımıza koyun sürüleri inärdilar, kazlar, ördeklär dizi-dizi, nicä çalkanarak boncuk dizileri gibi, dereya dooru inärdilär. . .

AYNIMDA DÜŞLÄR

Bir yıldızlı göktä kışın
Ay orak biçärdi.
Gecâyarsı da çıkmıştı
Çır-çıplak gezärdi,

Ayaz pak şeytan olmuştu
Üfkeli şişärdi.
Lüzgär kürtünneri germe
Yollara dizärdi,

Derelerä Suuk kızmıştı
Araca sıkardı,
Sulara kabaat bulmuştu
Yolda durgudardı...

Oniki kız biyaz giimni
Kaarda rop kaçardı,
Sora brakıp rop kaçmayı
Biçinti toplardı,

Delikannının biri da
Sevdadan ölärdi.
Yarini köpää kıskanırdı,
Raçaya çok görärdi,

Cumaa Babuları horu
Oynaardılar ilin,
Diişip-diişip kamburlarını
Giinirdilär gelin.

Kömür kara keditär
Bacalıkta mum yakardı,
Delicäda ateşlik mi
Kedi gözlerni sanardı?

Topal Şeytan da gelmişti
Masallardan makaksız.
Kimdän sa eşää çalmıştı-
Atlı gezärdi gamsız.

Biyaz fesi püsküllüydü,
Kara sakalı kraalı,
Kuyruu üç kat bükülüydü
Kaltakta baalı...

Orayı tılsım gelmişti
Sopa kakarak,
Kürkünü da ters giimişti
Şarp bakınarak.

Dişsiz aazını açardı
Boşa güleräk,
Burnusundan serpidärdi
Ateş üfleyeräk...

Köşedä da ev yıkıktı
Örtüsü açık
Tavanından ses gelirdi-
Vardı fenalık,

Bän da bir kasnak almıştım.
Örmä fişkandan,
Zaybir üzümü toplardım
Buzlu baalardan,

Şeytannar gelip kapaardı
Kasnaamdan pandal
Ama bän üfkelenmäzdim-
«Taa istärsän al!».

Tılsım elimi çekärdi:
«Ver, çocuum, üzüm!»
Cumaa Babusu bütülärdi
Sepedim büülsün.

Alın taa kimä läözımdır
Alın-bol elim.
Üzümnä bendä tatlıdır
Pek büük çitenim!...

Bu gecä tılsımınarı
Bir horu kopetti.
İştär-istemäz beni da
Höruya çekti.

Bu deli şaşkın oyundan
Benim döndü başım.
Da böylä sabaaya karşı
Tükendi düşüm.

*Bu düşlü masalı küçüklerä deyni yazdım, ama olur orta yaşta
çocuklar da okusunlar, elbetki beenirsälär...*

N. Baboglu.

İÇİNDEKİLÄR:

1. VELİ HEM KOLİ	3
2. KODUK	5
3. ATLI	7
4. ORLIOGLULARIN ÇÖŞMESİ	9
5. ÇÖREK PITA	12
6. KOLADA	15
7. KIZAK KAYMAKTA	16
8. OKA	18
9. PATLANGAÇ	22
10. GEZİ	24
11. TARLADA	27
12. GÖCEN	30
13. AVCI	32
14. DERMENDÄ	34
15. KARIMCALIK	37
16. TARAŞ	40
17. DUT İMEKTÄ	45
18. DÜZEN	50
19. BİR KİYAT OKUDUK	53
20. SABAA BALIK TUTMAA	55
21. PAPUÇLAR	59
22. ENİ ŞCOLACI	62
23. KIRK KAŞIK	64
* * *	
24. ANA YATAK HEM EVLAT	65
25. ÖMER	67
26. "BUCAA N DALGASINDA" (Radio kolverimän)	72
27. BENİM KÜÜYÜM	80
28. AYNIMDA DÜŞLÄR (düşlü masal)	82

CZU 821. 512. 165 (478) – 93

B 11

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Baboglu, Nicolay

Bucaan tarafında - Gani / Nicolay Baboglu.

– Ch. : Inversia, 2006.

80 p.

ISBN 978-9975-9530-7-8

500 ex.

821.512-165 (478) – 93

Redactor Anna Boeva

Resimci V. Portorescu, I. Simac

Kiyadın kabı Anna Boeva

ISBN 978-9975-9530-7-8